National Library 5253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. KLA 0N4
L
SEP 25

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 65 (3082) XXXIII aastakäik | Neljapäeval, 30. augustil 1984 — Thursday, August 30, 1984 | Üksiknumbri hind 70 cent

ESTO-84 maleturniiri, 2 korda 60 min. võitjad. Pildil vasakult Aleksander Hildebrand, Rootsi 2—3 koht, Ingvar Liitoja, Toronto I koht, Lembit Rüütelmann, USA I koht noorte klassi (alla 20) ja Arnold Nestra, Kanada 2—3 koht. Ees Paul Kerese büst, mille Ants Vomm mõne aasta eest valmistas.

Foto: Ilme Lillevars

Solidaarsuse juhid kohtusid

Poliitvangide vabastamine pole küllaldane tervikliku ühiskonna loomiseks

„The New York Times'i" korrespondent Michael Kaufman kirjutas 31. juulil Varssavist, et Solidaarsuse liikumise aktivist Wladyslaw Frasyniuk, kes oli amnestia alusel vabanenud vangistusest ainult viis päeva varem, ühines põrandaalt tegutseva Solidaarsuse juhi Zbigniew Bujak'iga kirjutades alla avalikule kirjale, mis nõutab „jätkuvat võitlust eesmärgil muuta Poola vabaks maaks."

Kiri anti teisipäeval üle Lääne korrespondentidele Varssavis. Selles öeldi, et äsja vabanenud Frasyniuk'il oli õnnestunud ennast lahti raputada järelvalvest ja jõuda Varssavi kohtumiseks tagaotsitud Solidaarsuse juhi Bujak'iga.

Teade sellest kohtumisest tehti avalikuks otse enne,

kui Poolas tähistati Varssavi ülestõusu 40-ndat aastapäeva.

Mäletavasti üritas see kangelaslik, kuid kohutavate kaotustega lõppenud, 63-e päevane relvastatud vastuhakk vabastada Poola pealinna Natsi-Saksamaa okupatsiooni haardest.

Poola sõjaväelise rezhiimi juht kindral Wojciech Jaruzelski asetas pärja monumendi nurgakivile, mida kavandati alguses kui mälestusmärki tervele ülestõusule ja sellest osavõtjatele. Kuid nüüd kirjeldatakse seda ametlikult, kui monumenti ainult „ülestõusu kangelastele". See muutus, mis väljaspool seisjale ja asjast mitte informeeritule näib olevat ebatähtis, peegeldab korrespondent Kaufman'i artikli kohaselt hoopis N. Liidu tundlikkust antud küsimuses, kuna nõukogude ametlikud kommentaatorid on aastakümneid kirjeldanud ülestõusu mittekommunistlikke ja rahvuslikke juhte kui „anti-sotsialistlikke kurjategijaid", kes teenisid lääneliitlaste huvisid.

Fakt aga, mida peaaegu iga poolakas ja paljud teised mäletavad on see, et punaarmee, mis oli jõudnud juulis 1944 nendesse Varssavi eeslinnadesse, mis asuvad ida pool Visla jõge,

ei tulnud läänekaldal võitlevatele kangelaslikele, aga väga halvasti relvastatud poolakatest ülestõusjatele appi tervelt kahe kuu jooksul, mil kestis Varssavi ülestõus.

See asjaolu võimaldas Hitleri väeüksustel ülestõusu veriselt mahasuruda ja Varssavi linna keskuse siluliselt maatasa teha.

Teisipäeval asetleidnud missal ühes Varssavi katedraalis näis piiskop Zdzislaw Krol seostavat võitlusi ja ohvreid neli aastakümmet tagasi kaasaegsete heitlustega. Ta ütles tuhandetele palvelistele: „Mida tahab maailm meilt tänapäeval? Kunagi sooviti saada koridori, võibolla nüüd verd? Kas ei ole olnud juba küllalt verevalamist? See rahvas, kes ohverdas nii palju vabaduse eest, kas tal ei ole õigust olla võrdne Euroopa rahvaste hulgas? Meie soovime, et terve rahvusvaheline ühiskond saaks aru, et Poola rahvas ei saa ära anda teatuid moraalseid ja vaimseid väärtusi, eriti mitte suveräänsust ja identsust."

Nende sõnade peale puhkes katedraalis aplaus

ja inimesed tõstsid käed kahenäpulise Solidaarsuse liikumise võidutervitusega.

Hiljem võis Varssavi tänavatel kuulda hüüdeid: „Elagu Solidaarsus!"

Eelpoolnimetatud Solidaarsuse juhtide Bujak'i ja Fresyniuk'i avalikus kirjas, mis jõudis Lääne korrespondentide reportaazhi tõttu kiiresti tagasi Poola avalikkuse kõrvu välisraadio saadete kaudu, öeldi muuhulgas, et „vabastades küll poliitvange on valitsev rühmitus ikka jätkamas oma võitlust ühiskonna vastu, olles loonud vaenulikkuse ja vihkamise õhkkonna."

Deklaratsioonis asuti seisukohale, et Solidaarsuse liikumine peab võitlema kahe poliitvangi vabastamise heaks —

Pogdan Lis ja Piotr Mieszewski, keda ootavad võimalikud riigireetmise kohtulikud süüdistused.

Solidaarsus peab saavutama ametiühingute pluralismi ja mõtte- ning väljendusvabaduse, öeldi veel kõnesolevas avalikus kirjas.

„The New York Times'i" korrespondent Kaufman kommenteerib, et kirja avaldamine kujutab endast dramaatilist sammu ajal, kus rezhiimi opositsioonis valitseb ebakindlus ja ümberformeerimine.

Tshernenko siiski elus

Kuulduste lämmatamiseks avaldati seisukoht tuumarelvadevaba tsooni üle

MOSKVA — Kuuldused, et N. Liidu president Konstantin Tshernenko võiks olla väga haige ja tegevõimetu, olid põhjuseks, et Tshernenko avaldas seisukoha tuumarelvastusevaba tsoonide üle, näidates sellega oma autoriteetsust riiklike küsimuste käsitlemisel, vaatamata kuuenädalalisele äraolekule Kremlist.

Läänemaailma saadikud Moskvas, kes uurisid seisukohaavaldust ütlesid, et see ei sisaldanud mitte midagi uut N. Liidu poliitikas ja näis olevat avaldatud ainult selleks, et anda autoriteetsust juhi nimele, näitamaks, et kuigi nähtamatu, ta on siiski veel kontrollija ja valitseja.

Avaldatud seisukoht on vastus ühele kirjale, mille ta oli saanud Inglismaalt Manchestehi linnapealt

ja oli teine avaldus, mis pärast 15. juulit oli avaldatud presidendi nimega.

15. juulil teatati tema puhkusele asumisest.

Pärast seda on Tshernenkot harva nimetatud N. Liidu meedias ja kuuldused tema tervisest on hakanud tavaliste venelaste hulgas ringi liikuma. Lääne diplomaadid Moskvas ütlesid Reuters'ile, et nad järeldavad, et need harvad presidendi nimetamised näitavad, et Tshernenko pole seni suutnud Kremlis oma täit autoriteetsust maksma panna. Ka seekordne seisukohaavaldus ei vastanud küsimusele, kuidas on Tshernenko tervisega ja kus ta asub, kuna seoses avaldusega ei näidatud tema fotot ajalehtedes ega televisioonis. Tema avaldus loeti ette tavalise päevauudisena.

Tavalised venelased jäävad kahtlustavaks sellise juhi elu tutvustamise ees,

kuna see meenutab neile deklaratsioonide seeriat, mis avaldati eelmise presidendi Juri Andropovi ajal ja nimel,

kui ta oli juba kaua olnud haiguse tõttu tegelikust riigijuhtimisest eemal. Eelmised N. Liidu juhid on hoidnud palju kõrgema avaliku tegelase profiili oma puhkuste ajal, võttes samal ajal vastu võõrriikide külalisi või temast on antud uudiseid ametlikes saateis.

Küsimuses olev seisukoht oli vastuseks grupile Lääne linnadele, mis on end kuulutanud tuumarelvadevabaks tsooniks. Ametnikud neis linnades kohtusid Manchesteris möödunud aprillis. N. Liidu juht ütles, et ta toetab täielikult nende aktsiooni ja kordas Moskva tuntud üleskutset laiema tuumarelvadevaba sooni loomiseks, mis hõlmaks ka Skandinaavia ja Balkani riigid.

Araablased lahkugu Iisraelist

Uue parlamendiliikme riigi probleeme lahendav aktsioon

JERUUSALEMM — USA's sündinud rabi Meier Kahane, kes juba parlamendiliikmena oma radikaalsete vaadetega on palju pahandusi põhjustanud, ütles et tema ja 150 relvastatud kaaslast tahavad minna Iisraeli suurimasse araablaste külla ja anda elanikele käsu maalt lahkumiseks. Tema vastased lubasid moodustada inim-ahela nende külast eemal hoidmiseks.

Kahane ütles, et kõik Kach partei liige, kel on luba relva kandmiseks, tulevad sel puhul välja relvadega. Kuid ta väitis, et ta ei ähvarda neid 22.000 araablast, kes elavad Umm El-Fahm'i külas, 64 km kaugusel Tel Avivist.

Kahane on militaarse Jewish Defence League organisatsiooni looja USA's ja Kach partei juht Iisraelis, kes võitis hiljutisel valimisel koha parlamendis.

Tema partei valimisplatvormil oli üleskutse kahe miljoni araablase, kes elavad Iisraelis ja Iisraeli poolt okupeeritud aladel, maalt välja saatmine.

Ta lubas lähemalt araablaste probleemi Iisraelis uurida ja araablastele selgitada, et Iisrael on juutide riik ja et järgmisel päeval araablased alustaksid Iisraelist lahkumisega.

Kodanike Rassismi Vastane Komitee,

nimetas Kahane külaskäiku araablaste külla selgeks provokatsiooniks

ja kutsus juute ja araablasi vastudemonstratsioonile.

Samal ajal Iisraeli sõjalennukid pommitasid arvatavaid palestiinlaste baase Liibanoni idaosas. Surma oli saanud vähemalt 25 inimest, kuna pommitabamus oli sattunud kolmekorruselisele vanglale.

Liibanonis on viimastel päevadel toimunud jälle väga ägedaid võitlusi araablaste oma erigruppide vahel. Möödunud nädalal oli surmaohvreid üle 100, haavatuid 300.

Iraani rakett tabas õlilaeva

MANAMA — Pärsia lahe laevanduse ringkonnast teatati, et üks iraani rakett tabas Panama lipu all sõitvat tankLaeva, misjärel kapten teatas raadio teel, et ta võttis suuna Dubaisse, Ühendatud Araabia riiki. Neis allikais öeldi, et Iraani võitluslennuk oli rünnaku tegijaks. USA laevastiku sõjalaev King, mil on juhitavad raketid ja kuulub 11-st laevast koosnevasse USA üksusse ses piirkonnas, oli vaid 80 km kaugusel Cleo I rünnaku ajal ja pakkus abi, aga tanklaevalt vastati, et nad ei vaja abi.

Eesti jalgrattur hüppas ära Taanis

Oslo ajalehe Aftenposteni kaudu saab alles nüüd teatavaks, et juba 20. juunil on Nõukogude olümpiamängudel sõitvast jalgratturite meeskonnast Aarhusis Taanis ära hüpanud 19-aastane eesti jalgrattur Jaanus Kuum, kes oma Oslos elava ristitiisaga Fredrikshavnis kohtas ning kellega koos sõitis Oslosse, kus ta taotles asüüli. Norra valitsus on selle talle andnud ja Jaanus Kuum jätkab nüüd juba norralastega koos jalgrattasporti.

EPL.

Rumeenia „iseseisev" poliitika

BUKAREST — Rumeenia president Nicolae Ceausescu oli esimene ida-bloki riigipeadest, kes avalikult toetas Kanada peaministri Pierre E. Trudeau algatust relvastuse vähendamise kokkuleppeks ja rahuks. Ruumeenia oli aga nüüd ainus N. Liidu satelliitidest, kes toimis omapead ja jäi väljaspoole N. Liidu survega teostatud Los Angelese olümpiamängude boikoteerimist. Kui endine Kanada peaminister Trudeau külastas Rumeeniat, siis olid nende vaated maailmarahule mitmes punktis lähedased.

Ceausescu ütles siis, et on olemas palju üldisi või väga lähedasi punkte Rumeenia ja Kanada peaministri ettepanekute juures. Ta avaldas lootust, et need kaks riiki võiksid isegi rohkem koos töötada relvastuse vähendamiseks, rahuks ja võrdseks koostööks kõigi rahvaste vahel.

Rumeenia on ainus Varssavi pakti riikidest,

mille välispoliitika on võrdlemisi iseseisev N. Liidust.

Nad olid detsembri alul saatnud oma esindajad Ottawasse, Washingtonisse ja Moskvasse oma rahuvaadete esitamiseks.

Ceausescu lootis, et jaanuaris Stokholmis toimuv Euroopa julgeoleku konverents, millest võtavad osa nii Varssavi pakti kui ka NATO liikmesriigid, võiks olla sammuks Genfi relvastuse läbirääkimiste uuesti alustamiseks. Ceausescu ütles, et Genfi läbirääkimised peaksid jätkuma kuni mingisugune kokkulepe on saavutatud keskulatusega rakettide elimineerimiseks Euroopas, nii Idas kui ka Läänes.

Ceausescu on kaua olnud müstiline isik. Praegu 65-aastane riigijuht on olnud võimul 20 aastat

ja ta on võinud ajada välispoliitikat, mis on olnud N. Liidu välispoliitikaga opositsioonis.

Läänemaailma silmis on Rumeenia olnud rangeima sisekorraga riik Ida-Euroopas.

Kuidas on Rumeenial õnnestunud see mõnetine sõltumatus on Läänele arusaamatu, sest majanduslikult on Rumeenia väga seotud N. Liiduga. Kas see oleneb kõik riigijuhist?

Venelased pommitasid oma üksusi

Helikopterite tule all hukkus üle 200 sõduri

NEW DELHI — N. Liidu lahinguhelikopterid Afganistanis, mis sõitsid partisane otsides, pommitasid eksikombel nende oma üksusi Kabul eeslinnas, surmates 200 sõdurit, ütles üks Lääne diplomaat, kes ei soovinud oma nime avaldada.

Pommitamine juhtus Koti Sangi naabruses Afganistani pealinna Kabuli lääneosas. „200 N. Liidu sõdurit said surma nende oma võitlushelikopterite poolt eksikombel 23.—24. augustil Koti Sangist lõunas," ütles diplomaat, kuid ta ei andnud lähemaid andmeid.

Teine Lääne diplomaat rääkis samuti pommitamisest, aga ei teadnud hukkunute punaarmeelaste arvu.

„Järgmisel hommikul üks välisriikide vaatleja märkas nelja veoauto täit haavatuid Kabulisse tulemas,"

ütles samuti anonüümseks jäänud diplomaat.

Raporte ei saa ametlikult kinnitada, kuna läänemaailma reportereile on keelatud Afganistani sõjasündmusist kirjutamine pärast N. Liidu invasiooni 1979. a. detsembris.

Lääne vaatlejad arvestavad,

et 105.000 N. Liidu sõdurit asuvad Afganistani võideldes afgaani partisanidega,

kelle arv usutakse olevat 100.000—200.000 vahel.

Paavst ei pääse Leedusse

CASTEL GANDOLFO, Itaalia — Paavst Johannes Paulus II soovis täita leedu katoliiklaste kutset ja külastada Leedut nende pühaku St. Casimiri 500-ndal surmaaasta tähistamisel. Aga N. Liit lükkas paavsti soovi tagasi ega antud sissepääsuks luba.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Trüss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

Esto Visiooni ees sammusid noored Eesti lipuga, selle järel võimlemislavastuse juht Evelyn Koop ja rahvatantsulavastuse üldjuht Härnald Toomsalu. Foto: Tommy Tomson

Ring tõmbub koomale

Kanada föderaalparlamendi valimiste kampaania hakkab jõudma lõpules. Mida lähemale jõuab valimiste tähtpäev — 4. september — seda kitsamaks muutub võimaluste ring kandidaatide ümber ja seda kindlamalt võib teha ennustusi, kes pääseb maagilise parlamendi ringi sisse ja kes on valijate poolt hüljatuna sunnitud jääma väljaspoole. Praegused ennustused ja ringküsimused on eriti helded konservatiividele suure võidu kuulutamisel ning suur osa Kanada sisepoliitilistele küsimuste eksperte ei kahtle enam, et konservatiivid moodustavad enamusvalitsuse ja Kanada järgmiseks peaministriks on progressiiv-konservatiivide partei juht Brian Mulroney.

Kanada ajalehed ja teised massimeediumi vahendid on olnud erakordselt vastutulelikud valimiskampaania ning parteijuhtide kälmistegemiste-könede kirjeldamisel. Sageli minnakse isegi pisidetailidesse ning ei lepita enam könede sisu esile toomisega vaid iga könemehe mäo- ja sõrmeliigutuse kirja panemisega. Selline bagatellide ümber ringlemine tundub valimiskampaania kirjelduste lugemisel tühisena ja ületehtuna, kuid nähtavasti on see siinse ajakirjanduse stiili küsimus. Valimiskampaania kümneid lehekülgi lugedes, mis suurelt osalt haigutavad tühjusest ning vanade mõtete kordamisest, kihvatab jälle keelele küsimus, miks Kanada ajakirjandus vaikis maha kogu maailmast Torontosse kokku kogunud 20.000 eestlase vabadusapelli ja sidus selle Kanada ühe partei juhi valimiskampaaniaga.

Kõik kolme suurema partei juhid — liberaalide juht ja praegune peaminister John Turner, konservatiivide juht Brian Mulroney ja NDP (sotsialistid) juht Ed Broadbent teevad kahtlemata tõsist tööd ja panevad kõik oma vaimsed ja füüsilised jõud välja, et Kanada suurel territooriumil rahvamassidele oma kavatsusi, mõtteid ja ideesid selgitada ning oma riigimehelikke võimeid demonstreerida. Tundub, et valmiskampaania kestel ei ole jäetud ühtegi kivi üles kangutamata, et leida uusi teemasid ja ettepanekuid ning formuleerida võrgutavaid lubadusi, millest loodetakse abi oma parteile. Päevavalgele on toodud rahu ja naiste probleemid, noortele töökohtade soetamise võimalused, ettepanekud pensionäridele toetuste suurendamiseks ning jõukamatele klassidele maksukoorma tõstmiseks. Kõigile lubatakse tööd ja raha nagu külluse sarvest, kusjuures aga parteijuhid on ebamäärased ja ettevaatlikud oma programmide finantseerimise selgitamisel.

Ehkki sotsialistide juht Ed Broadbent on esinenud valimiskampaania kestel korraldatud kolme suurema partei juhi omavahelistel debatidel löögivalmi, ideederikka ja hästiinformeeritud poliitikuna, ei ole tema parteil väljavaateid Kanada poliitilises elus domineeriva osa mängimiseks ning seetõttu jääb ka Broadbent paratamatult juhtide vaagimisel ning valikul kõrvale. Raskuspunkt kandub liberaalide juhile Turnerile ja progressiiv-konservatiivide juhile Mulroneyle, kelledest viimane on suutnud ennast valimiskampaania kestel oma vastase üle maksma panna sisukama poliitikuna parema, kõnemehena ja tugevama juhina.

Tõsi küll — Ka Brian Mulroney ei ole seni näidanud ennast mehena, kellel on oma kandvad ideed Kanada tuleviku kujundamisel ja rõhuvate majanduslike raskuste ja probleemide selja taha jätmiseks, kuid on osanud siiski oma lünklikke programme osavalt ja meeldivalt serveerida ning jätta populaarsuse markide kogumisel närvilise ja ebameeldivate maneeritega koormatud Turneri kaugele selja taha. Mulroney on lakkamatult trummeldanud ka Turneri suuri järelandmisi Trudeaule, nimetades endise peaministri poliitilised toetajad pärast Trudeau lahkumist soojadele ja tulutoovatele ametikohtadele.

On loomulik, et valijaskonna sümpaatia tugev kaldumine konservatiivide poolele on tekitanud liberaalide ridades närvilise meeleolu. Päästerõnga otsimisel haaratakse igast esimesest võimalusest kinni ja tuuakse isegi vanu Trudeau aegseid tegelasi valimiskampaaniat organiseerima, lootes sellega pääseda ähvardavast uppumissurmast. Hädaabinõude otsimisel toodi isegi Trudeau välja, kuigi tema valimiskampaaniasse rakendamine oleks kaheteraga mõõk — ühest küljest on Trudeau kahtlemata Quebeci valijaskonna hulgas väga populaarne, kuid teisest küljest on ka ilmne, et kanadalased on küllastanud Trudeaust ning tahavad temast jäädavalt lahti saada.

Tundub, et Kanada valijaskond otsustab seekord konservatiivide kasuks — peamiselt põhjusel, et inimesed on tüdinenud liberaalide vabajooksuga minnalaskmises poliitikast ja tahavad Ottawas näha kindlamat korda ja uusi nägusid koos nendega saabuvate muudatustega. Kas need muudatused toovad igapäevase inimese ellu paremust ja aitavad Kanada välja praegusest majanduslikust hädaohust, seda peaks näitama tulevik. Kui konservatiivid peaksid ennustuste ja oletuste kohaselt võimule tulema, siis üks on päris kindel — Brian Mulroney'd ja tema meeskonda ei oota Ottawas kaugeltki ilusad päikesepaistelised päevad ning eelmise valitsuse pilvine taevas jääb veel pikemaks ajaks Kanada kohale püsima.

K. A.

Aidake kaasa „VABA EESTLASE" levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

Kaks visiooni sovetismist vabanemiseks

Aarne Vahtra ettekanne Akadeemilise Kodu loenguõhtul

Akadeemilise Kodu korraldusel toimus möödunud nädalal Tartu College'i ruumes loenguõhtu, kus Aarne Vahtra Pariisist kõneles teemal „Kuidas vabaneda sovetismist". Sügishooaja ühe esimese loenguna oli osavõtjaskond arvukas, nende hulgas rohkesti nooremaid.

A. Vahtra jagas oma ettekande kahte ossa, kahte visiooni. Esimeses vaatles ta suurvenelastest uusdissidendi Lev Timofejevi seisukohti, kus N. Liidu oma seaduste piirides püütakse vabaneda sovetismist, küsides selle juures, kas on ühiskondlik arvamine olemas või partei diktatuur läheb kuhu tahab ja veerand miljonit inimest elavad situatsioonis, kus tulevik on täiesti pime. N. Liitu ootab ees täielik sisepoliitiline seis, majanduslik vaesumine. Ainult selle üliriigi poolt vallandatud sõda annaks õigustuse vaesumisele. N. Liidus on äärmiselt laiaulatuslik opositsioon, kuid selle ilmingud nagu demokraatlikus ühiskonnas, on elimineeritud, kunagised allakirjutajad on tänaseks kadunud.

Uus-dissidentide programmis on neli punkti, Esimeseks on ühiskond, kes on vastu sotsialistlikule tööorganisatsioonile... Teiseks ühiskond on vastu partei diktatuurile, mistõttu valimised ongi formaliseeritud. Kolmandaks on ühiskond vastu ideloogilisele survele ja neljandaks on ühiskond vastu arengule, mispärast räägitakse nii palju kodanlikust igandeist kommunismi piduritena.

N. Liidus peab sotsialistlik majandus kõigepealt rahuldama poliitilisi nõudeid. Vaba turgu ei arvestata. Ladvik kindlustab armee, julgeoleku ja propagandasüsteemi. Rahvatulu protsent on jäänud kahele. N. Liidu majandus on poliitiline mehhanism, see võiks anda 2—3 korda rohkem toodangut kui praegu, aga mitte sellises tsentraliseeritud süsteemis. Praegu ei suudeta tarbijaid rahuldada. Enama saamiseks tekib töökäte puudus. Selles väljendub ühiskonna subjektiivne vastuhakk. Põllumajanduslikku toodangut annavad aiamaad rohkem kui ühismajandid.

Oma vajaduste rahuldamine toimub siis altkäemaksude, tööle vormistamise ja variinimestena, et elatuda. Kuid sõjaoht on moment, mis paneb majanduse kontrolli alla. Sellepärast on sõjaohu ülespuhumist olnud ajakirjanduses, et rahvalt rohkem välja pressida.

Kuid 65 aasta jooksul pole suudetud perekonda ära lõhkuda. See oli päevakorral peale revolutsiooni nn. „vaba armastuse ajajärgul", seda on tehtud pikkade aastate jooksul. kui lasti lastel oma vanemaid üles anda ja üleandjaist tehti kangelased. Seda on tehtud filmis, kirjanduses, kunstis, kus on kahe venna, punase ja valge konflikti motiivid. Perekonna vihkamine oli aktiivne 1936—37, kui lõhuti rahvavaenlaste perekondi. Kuid perekond on institutsioonina olemas ja jääb nõukogude ühiskonnas alatiseks konfrontsioonikohaks.

Kui hingeliselt on võimalik suurrahvast tappa, siis on lõpp lähenemas. Moskva pantenonil pole ühtki sangarit, kes oleks kahtlenud. Kuid hävitada inimeses südametunnistus ja kahtlemine, siis see on sisemine kapselduvad ja sulgevad end oma perekonna piiri. Põhjused on keeleoskuse puudumine, võimaluse puudumine oma haridusele vastavat töökohta saada, mis omakorda põhjustab prestiizhikaotuse.

A. Vahtra ütleb, et Pariis on talle palju kinkinud. Selles linnas on käimas kääramine, kus ühiskonna realiteet on erinev dogmaatilisest. Selles on poliitilise põgeniku elus mitmeid pingeid. Aga ta usub, et on kohale jõudmas demokraatiasse. Ta õpib prantsuse keelt õpikust, mis kord kuulus Jüri Kukele.

Lugeja kirjutab:

Miks Mulroney paraadi peakõnelejaks

Esto juhatus soovis peaminister Trudeaud peakõnelejaks. (kuigi nende ridade kirjutaja kõhkles Trudeau sobivuses selliseks kõneks, teades Trudeau vastuseisu Ukraina vabaduspüüdlustele). Trudeau käest ei saadud vastust.

Selle asemel kuulutati välja liberaalide partei konverents uue juhi valimiseks. Esto ei saanud aga ära ootama jäädа, kes saab uueks peaministriks, sest kui uus peaminister oleks ka tagasi lükanud kutse kõnelemiseks, poleks enam aega olnud uue isiku kutsumiseks.

Siinjuures oli põhimõtteks kas õige või vale, et kõneleja peaks olema peaminister, ehk oppositsiooni juht, nagu Diefenbaker 1972. aastal.

Mulroney nõustus enne kui liberaalid said uue juhi. Mulroney kõnelejaks valimine muutus vaieldavaks kontroversiaalseks kaua pärast ta kutsumist, alles valimiste väljakuulutamisega.

Kahtlemata tõi Mulroney paraadile palju meedia tähelepanu poliitilist sisu otsides ta kõnele. Peab aga meenutama, et Mulroney ei öelnud sõnagi Kanada sisepoliitika ega mõne Kanada partei kohta, hoidudes sellega oma valimisavakõnes sisepoliitkast.

Mulroney kõnelejaks kutsumist peetakse poliitiliseks aktiks, kuid ei tohi unustada, et ka Turneri kutsumine olnuks samuti poliitilise maiguga. Turner on ju riigijuhi ameti kõrval ka partei juht.

Esto paraad sai Mulroney tõttu suurema massmeedia tähelepanu, mida muidu selles ulatuses poleks saanud. Kujutagem ette, kui Mulroney oleks Torontos paraadi ajal kõnelenud mujal, või nagu Broadbent käinud linna tänavail käsi surumas. Kui palju oleks siis me vabadusapell saanud tähelepanu mass meedias?

Kaius Meipoom

Kommentaarid

Kommunistliku Venemaa võimumehed on okupeeritud Eestisse rajanud sõjaväe ja politsei õppeasutusi, millest varem siin välismaailmas kuulda pole olnud. Nii kirjutatakse 10. juulil ilmunud „Rahva Hääles", et 8. juulil toimus Maarjamäel kommunistliku võimu eest võidelnute mälestussamba juures miiting, kus vene kindral V. Gnezdilov luges Tallinna Kõrgema Poliitilise Ehitussõjakooli lõpetajatele ette N. Liidu kaitseministri käsikirja lõpetajatele leitnandi auastme andmise kohta.

Nagu artiklist võib järeldada, on keeruliše nimetusega kool loodud sõjaväe poliittöötajatele vastava ettevalmistuse andmiseks ning kool saatis käesoleval aastal välja oma esimese lennu. Miitingul kõnelesid peale koolij uhataja kindral Gnezdilovi veel teisi kindraleid ja väiksema sõjaväelise kraadiga mehi. Sõna anti ka Moskva asehaldurile Tallinas N. Liidu kommunistliku partei keskkomitee liikmele ja Eestimaa kommunistliku partei peasekretärile Karl Vainole, kes õnnitles diplomisaajaid. Eestis tegutsevate kommunistlike partei kõrgemate organite nimel ning soovis ohvitseridele õnne „kodumaa" kaitsmisel.

Nimi Kõrgem Poliitiline Ehitussõjakool ei ütle lugejale palju, kuid arvesse võttes poliitiliste kindralite osavõtu aktusest, võib oletada, et siin on tegemist politrukkide kooli lõpetajatega. Miks selline „kõrgem õppeasutus" just Eestisse loodi, on omaette mõistatuseks. Kuid nähtavasti asuvad Eestis praegu nii suured punaarmee üksused, et sõdurite ajudepesejate produtseerimiseks oli vaja rajada Tallinna erikooli.

TEINE LUGU

19. juulil ilmunud „Rahva Hääles" uhkeldatakse, et Tallinna miilitsaerikeskkool pühitseb oma 40. aastapäeva. Nähtavasti rajati see asutus kohe pärast Eesti teistkordset okupeerimist, kuna okupandid vajasid rahva terroriseerimiseks suuri politseiüksusi. „Rahva Hääles" avaldatud artiklist võib järeldada, et selle kooli pole läbi teinud mitte ainult rohkem kui pooled „meie vabariigi" miilitsatöötajad, vaid et õpilasi on tulnud igast Vene impeeriumi kolkast ning neid on saadetud siia ja tänna laiale Venemaale korda pidama ja kommunismi alustugede toetamise eest võitlema. Nii ütleb miilitsa-erikeskkooli ülema asetäitja poliitalal Jako Okk, et „meie kooli lõpetanuid töötab Kamtshatkal ja BAM-il, Vladivostokis, põhjas ja lõunas. Praegu on meil rohkem kui kümnest eri rahvusest kursante. Suunatuid on Karjalast, Novgorodist, Pihkvast Jaroslavist, Kalininist, Murmanskist, Arhangelskist."

Eesti päritoluga Jako Okil on siiski oma mure: eesti rahvusest noormehi tuleb miilitsakooli vähe. See mure on seda suurem, et eestlastest miilitsaohvitsere on Oki andmetel Eestis napilt. Okk laseb oma jutuajamisel ajalehega lendu ka väikese peibutuslinnu, mainides: „Kui me rühma eesti poisse kokku saaks, õpetatakse neid emakeeles."

Jako Oki ülesanne eesti noorte meelitamisel oleks kahtlemata kergem kui ta suudaks ära seletada, miks Eesti pealinna on rajatud sigrimigri politseikool, kus õpetus toimub võõras keeles. Kuid ta suu on selle koha pealt seitsme lukuga suletud ja tulemuseks on, et eesti noored lähevad punasest politseikoolist kaugelt mööda.

★

Stokholmis ilmuvas eesti ajalehes „Teataja" arutab A. H. (Arvo Holm) neid põhjusi, miks Kanada ajakirjanduses vähe Ülemaailmsetest Eesti Päevadest kirjutati. Ta toob selleks esile kolm peamist põhjust: 1. Kanada ja USA ajakirjanduses tuntakse vähe huvi välispoliitiliste küsimuste vastu, 2. Vähemusrahvuste esindajatel on raske leida rakendust Kanada ajakirjanduses raadios ja televisioonis ning 3. Kanada mitmekultuurilisuse poliitika avaldub ainult valitsuse ametlikes deklaratsioonides ja mõnikord ka toetuskuulutuste andmises.

(Järg lk. 8)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

1., 2. ja 3. sept.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

8. ja 9. septembril
dr. A. Rebane, tel. 461-6383

Helen Tobias-Duesbergi muusikat USA kontsertidel

Helen Tobias-Duesbergi looming on viimastel aastatel äratanud tähelepanu ameerika muusikaringkondades, nagu tema tshellosonaat, mis valiti ettekandmiseks Giancarlo Menotti presitiizhikal Spoleto-festivalil. Nüüd on mõned tema laulud võetud üleriigiliselt edastatava raadioseedia kavasse.

1983. a. toimunud National Gallery of Arts 40. Ameerika muusikafestivalil kanti ette H. Tobias-Duesbergi „Neli William Blake'i laulu" viiuli, tshello ja klaveri saatel. New Yorgis elunev autor oli aukülaliste hulgas.

National Public Radio on oma kontsertide seeriast teinud valimiku ja kavatseb seda muusikat esitada kommentaaridega üle Ameerika kuuldavais raadiosaateis.

MIS ON TEIE MAJA VÄÄRTUS?

Torontos ja ümbruskonnas helistage
HEINO PÄRNSALU
Real Estate Broker
Tel. 469-5118

LINDEN
REAL ESTATE LTD., Realtor

8 Boston Ave., Toronto, Ont. M4M 2T9

Kommentaarid

(Algus lk 2)

Kanada ajakirjanduse kesisele panusele ESTO ürituste valgustamisel toob A. H. võrdluseks, et ESTO-80 Stokholmis kajastus 700 artikli kaudu Skandinaavia ajakirjanduses ja ligi 200 kirjutises mujal Euroopa pressis.

„Teataja" korrespondendil on õigus — ESTO-84 sai Kanada ajakirjanduses teenimatult vähese tähelepanu osaliseks. Sellele oleme juhtinud tähelepanu ka pärast ESTO lõppemist ilmunud „Vaba Eestlase kommentaarides. A. H. poolt esitatud argumendid tunduvad ka siitpoolt vaadates loogilistena ja põhjendatuna, kuid siia lisanduvad veel teised tegurid.

Esiteks ei saa unustada, et Eesti asub Rootsi külje all ning ka teistes Euroopa riikides on inimesed teadlikud Balti riikidest, nende asukohast ja nende kurvast saatusest. Siin oskab läbilõike inimene hädavaevu üles lugeda kümme Kanada provintsi ja Eesti on talle sama kauge ja tundmata maa nagu Tiibet või Madagaskar. Ja kui eesti rahvusgrupp omab väikeses Rootsis küllaltki silmapaistva positsiooni, siis siin jääb ta täielikult teiste mitmesajatuhandeliste rahvusgruppide varju, kes tõstavad inglaste ja prantslaste kõrval oma pead ja kelledega tõsiselt arvestatakse.

Kanada ajakirjanduse üheks suuremaks puuduseks on ühekülgsus ja huvi puudumine maailmasündmuste vastu. Siinne „kodukootud" ajakirjandus puhub üles iga Kanada pisisündmuse ja pisiprobleemi ning pühendab sadu lehekülgi ja tuhandeid artikleid praegusele valimiskampaaniale, kuid ta tunneb vähest huvi nende sündmuste vastu, mis juhtuvad väljaspool siinse inimese silmapiiri. Meil on kahtlemata põhjust tõsiselt solvuda, et Kanada ajakirjandus käsitas 20.000 eestlase ülemaailmset kokkutulekut kui konservatiivide partei juhi Brian Mulroney valimiskampaania algust, kuid nähtavasti pole siinsed reporterid ega toimetajad võimelised selle sündmuse seadmiseks õigesse perspektiivi.

AMI

(Järg lk. 8)

ESTO-84 ajal toimus Eesti Majas ka relvade näitus. Pildil Ronald Järvel, Bernhard Jostman ja Toomas Mals vaatamas väljapanekuid. Foto: Tommy Tomson

Nõukogude loomad leivatoidul

Isiklikud abimajapidamised ja nende tulukus ühiskonnale

N. Liidus on leitud, et toitlusprogrammis püstitatud ülesannete täitmisel on tähtis põllumajandussaaduste tootmise suurendamine ka isiklikes abimajapidamistes. Kuidas suurendamist teostada, selleks on viimastel aastatel välja töötatud rida elulisi abinõusid.

Mõju olevatki juba tunda, 1983. a. suurenes loomade ja lindude riiklik kokkuost elanikelt 1,8 korda, piima kokkuost 6%. Elanikelt varuti 32.900 tonni loomi ja linde ning 202400 tonni piima, mis moodustas varumise üldmahust vastavalt 12,9 ja 17,6%. Kuid selline kogus loomi ja linde oli varutud elanikelt varem ka 1976. a. ja piima 1978. a.

Individuaalsetelt majapidajailt toiduainete kättesaamise kindlustamiseks sõlmitakse lepingud loomade ja lindude kasvatamiseks ja kokkuostuks inimeste ja majandite vahel. Sel teel oli mullu realiseeritud praktiliselt kogu individuaalsektorist kokkuostetud piim ja 85% loomadest ja lindudest.

Kolhoosidel-sovhoosidel arvestatakse rahvalt kokku ostetud loomad ja linnud, samuti riiklik piim riikliku plaani täitmise hulka ning makstakse kehtestatud hinnalisandit.

See suurendavat majandite huvi individuaalsektori arendamise vastu, sunnib kolhoosi-sovhoosi paremini rahuldama inimeste vajadusi nooreloomade ja lindude järele, eraldama neile heina- ja karjamaad, andma veokeid ning abi toodangu ülevandmisel.

Nõukogude Eesti Plaanikomitee rahvamajanduse bilansside osakonnajuhataja Bruno Tamre väidab (Rahva Hääl, 6. juulil), et elanikele on praeguste kõrgendatud kokkuostuhindade juures loomakasvatussaaduste tootmine äärmiselt tulus. Eestis olevat ümmarguselt 280.000 perekonda, kes kasutavad haritavat maad, siis üksi rahaline tulu põllumajandussaaduste müügist moodustavat keskmiselt 616 rubla perekonna kohta. Peale selle tarbitakse suur osa saadustest oma kodus või viiakse turule.

Kuid tulu saamiseks tulevat teha ka kulutusi. Loomade pidamisel on tähtsamad söödakulud. Siis vaadataksegi, mida elanikud loomadele söödavad, et need jõuavad riiklikku normimäära täita. Riiki huvitab eelkõige teraviljasaaduste kasutamine.

Umbes 15% moodustab söödast teravili, 35% jõusööt, ülejäänud 50% aga leib, jahu ja tangained.

See viimane panevat mõtlema.

Selline toiteviis olevat teatud määral tingitud leiva ja teiste teraviljasaaduste madalatest jaehindadest. Kuid inimesed ei ostvat välja ETKVL-lt neile varutud jõusööta, mida siin ülejääkidena edasi antakse kolhoosidele ja sovhoosidele. Teatud põhjus olevat, et see jõusööt, mis ettenähtud veistele toiduks, ei kõlbavat sigadele ja vastupidi, aga leiba söövad kõik loomad samasuguse isuga. Kuid olevat siiski vale elanikel süüdistada jõusööda halvas organiseerimises ETKVL-i. Individuaal-loomapidaja oleks kahtlemata huvitatud jõusööda ostmisest väikepakendis. Seni ei ole see võimalik ning kõige kättesaadavama loomasöödana kasutavad elanikud sageli leiba.

Uurimistel saadud andmed näitavad, et kolhoosniku perekond kulutab aastas keskmiselt 570 kg leiba, sellest ligi pool läheb loomasöödaks.

Arvestades, et Eestis on umbes 65000 loomakasvatusega tegelevat peret, kulub aastas loomadele 18.000 tonni leiba,

mis vastab ETKVL leivatööstuse nelja kuu toodangule.

Kui jäetakse ära suurtes kogustes leiva küpsetamine loomadele söötmiseks võidaksid nii loomapidaja kui ka ühiskond, arvab Bruno Tamre. Selleks olevat vaja vaid organisatsioonilisi abinõusid. Ta annab teise näite: piima kokkuostuhind on keskmiselt 30 kop. kg. Piimatootjale lössi tagastamise hind on aga püsinud aastakümneid 1 kop. kg. Seda väärtuslikku tooraine võidavat teatavasti kasutada nii loomasöödaks kui inimtoiduks. Odav hind aga vähendab tootjate huvi loomadele valgurikka sööda vastu.

Et tagada ettevõtetele normaalne kasum,

olevat tulnud korduvalt tõsta põllumajandussaaduste kokkuostuhinda.

Viimane hinnatõus oli olnud 1983. aasta alguses, mis puudutas põllumajandussaaduste kokkuostu ka individuaalsektoris.

Antud selgitusest selgub veel, et iga kilogrammi liha tootmiseks maksab riik tootjale juurde 2 rubla 20 kop., piima kilogrammile 19,6 kop. Selle vahe eraldamiseks on ettenähtud 600 miljonit rubla, kuid seda tingivat põllumajanduse arendamine, et nõukogude sead ja veised võiksid leiba süüa.

Rahvusvaheline tunnustus Canberra eestlasele

Saksamaal m.a. väljaantud zooloogia aastaraamatus (Zoologiches Jahrbuch Abt. Syst. Oekol. Georg. Tiere) on sealne bioloog dr. Wolfgang Karg avaldanud artikli „Systematic investigation of predatory mite family Leptolaelaps", milles ta pühendab Austraalias leitud ja uuritud röövlesta nime Australocheles holmi, Canberras eluneva eestlasest akaroloogile, Erik Holmile.

E. Holm on töötanud juba aastaid CSIRO entomoloogia osakonnas rahvusvahelisel tööpõllul, püüdes kohandada välismaadel leiduvaid röövlesti (predatory mites) Austraalia oludele ja rakendada neid biotõrjeks (biological control). Juba a. 1964—65 oli ta kaastegev sobiva röövlesta otsingul Hollandis ja Prantsusmaal, mis pidurdaks kahe Lääne-Austraalia põllukahjuri paljunemise levikut. Tulemuseks oli tuhandete röövlestade korjamine ja nende transport Lääne-Austraaliasse, kus nad nüüd tõhusat mõju avaldavad sealse rohukirbu (Smithurus viridis) ja punajalg-lesta (Halotydeus destructor) paljunemisele.

Hilisemaks õnnestunud ettevõtteks osutus Lõuna-Aafrikast sissetoodud röövlestade aretamine ja paljundamine CSIRO Canberra laboratooriumis ning nende levitamine Queenslandis ja Põhja-Territooriumil,

kus nende ülesandeks on loomasõnnikus buffalokärbeste ja võsakärbeste munade ja vastsete hävitamine.

Kuna nimetatud röövlestade valik ja sissetoomiseks vajalikud eeltööd tuli läbi viia välismaal, veetis E. Holm kaks tööperioodi Montpellieris, Prantsusmaal 1981. ja 83. aastal.

1982. aastal esitas E. Holm Edinburghis, Shotimaal, peetud 6. ülemaailmsel akaroloogia konverentsil oma teadusliku ettekande kahe röövlesta omavahelisest konkurentsist. „Competition between species of predatory mites". Ettekande kaasautoriks on M. Wallace, E. Holmi austraallasest kolleeg CSIRO-s.

Möödunud aastal alustas E. Holm uut uurimisprogrammi, mis viis teda pikemale tööperioodile Queenslandis ja Põhja- Territooriumil.

Sellele järgnes k.o. aasta alguses seitsmenädalane uurimisreis Indoneesiasse, kus ta külastas Jaava, Madura ja Sulavesi saari,

püüdes leida sobivaid röövlesti puukide (cattle-tick) vastsete hävitamiseks Austraalias.

Biotõrje, vastandina mürkkemikaalide tarvitamisele, on looduse enda ärakasutamine kahjurite hävitamiseks. CSIRO on sel alal palju saavutanud ja E. Holmi panus neis saavutusis on suure kaaluga. Eestlastel nii Canberras kui ka mujal on põhjust E. Holmi õnnitleda temale osutatud tunnustuste puhul ja soovida talle edu edaspidiseks tööks teaduslikul põllul, mille tulemused on suureks kasuks Austraalia majandusele.

MK — K. Kaldma

Heinsoo Insurance Brokers Ltd.

Eesti Majas
Toronto, Ontario M4K 2R6
958 Broadview Avenue, ruum 202,

Telefon 461-0764

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!

SOODSAD LAENUD KAASMAALASTELE

Informatsiooniks helistada:
465-4659

Uus omanik — eestlane
MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664
„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt vaipu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor $59.95
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4395

EESTI LILLEÄRI
AARDVARK
1065 STEELES AVE W
NORTH YORK ONT
M2R 2S9
736-1170
Kodus 223-0201
AARDVARK FLORIST LTD
Omanik LINDA SEPP
Avatud 7 päeva nädalas Lillede koju viimine.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.—	= $47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.—	= $24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50	= $12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-s

LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.

Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 senti

USA aadressidele „ZIP CODE"

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja

Pangatshekk või rahakaart kirjutada

Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

LAHKUS ARMAS ABIKAASA, EMA JA VANAEMA

AINO VÄHI

neiuna POHLA

sündinud 12. septembril 1920 Tallinnas
surnud 22. augustil 1984 Fredrictonis, N.B.

Mälestavad leinas

abikaasa JULIUS
poeg MÄRT perekonnaga
poeg TEET perekonnaga
tütar ENE
tütretütar KARIN

Õndsad on need,
kes Issandas surevad.

ARMAST ÕEMEEST

JOHANNES PLAKS'i

sündinud 6. novembril 1894
surnud 23. augustil 1984 New Yorgis

mälestavad kurbuses

KONRAD ja ANNA VILMANSEN perekonnaga

MÄLESTAME ARMAST

ALI-URMAS LEPISMAA'd

ja avaldame kaastunnet tema isale ja emale poja kaotuse puhul

INGE ja HERMAN KOIDU
MINNA ja ALEKS LINNAMÄE
LEIDA ja ROMAN MARLEY
SALME, MIHKEL ja MERIKE NURMING
HILDA ja HERMAN PINN
MARJE ja MADIS VIRRO

IDAST LÄINDE TULIME KOOS LÄBI NII MITMESTKI RAJUSÕLMEST

JOANN

Sind mälestab möödunud aegade kaaslane

Siis oli meid neli,
sinu lahkumisega — ?

EDWARD SAAR

Surm on neelatud võidusse

Armast koguduseliiget

jutl. VILLEM HÕBE'dat

mälestab

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

Eestlaste poolt asutatud ja traditsioonilisena kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Toronto sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimisruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Lugupeetud ja armast klubiliiget

HULDA LANG'i

mälestab leinas

EESTI PENSIONÄRIDE KLUBI TORONTOS

Kauaaegset armast sõpra

HULDA LANG'i

mälestavad kurbuses

MAMMI
HELGI ja ENDEL
HELLE-MAI perega
HELJU ja AKSEL

ja avaldame siirast kaastunnet Ainole perega

Tähtede taga kord
koidab Sull' taevas

Armast

HULDA LANG'i

mälestab kurbuses

AINO PAJU

Avaldame sügavat kaastunnet koguduse endisele esimehele Aleksander Lepismaale abikaasaga nende poja

ALI-URMAS LEPISMAA

surma puhul

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS
NÕUKOGU, JUHATUS, LAULUKOOR ja
VAIMULIKUD

Südamlik kaastunne armsale perekond Lepismaale

ALI-URMAS LEPISMAA

surma puhul

LINDA ja JAAN

Armast kunstnik

JOANN SAARNIIT'u

mälestavad

GERRY ja ANNE PRITCHETT lastega

---

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Ärl avatud juunis, juulis, augustis:
esmap.-reedeni 8.30-5, laup. 8.30-3

Leinateateid

Rootsis Mölndalis suri 26. aprillil Olga Krönkvist sündinud 23. detsembril 1902 Viinistul.

Rootsis Göteborgis suri 24. aprillil Melita Lohk-Kärrberg, neiuna Sõueauk, sündinud 27. jaanuaril 1916 Peterburis.

Inglismaal suri 21. aprillil Tamara Wates, neiuna Vitsut, sündinud 6. märtsil 1925.

Austraalias Adelaides suri 28. aprillil Sonia Lauri, sündinud 12. septembril 1912 Eestis.

Austraalias Thilmeres suri 11. aprillil Tamara Herodes.

Stokholmis suri 30. aprillil Olga Tuuling, sündinud 30. aprillil 1903 Tartus.

Rootsis Kristinehamnis suri 30. aprillil Õie Asuküla, neiuna Mõõk, sündinud 22. juunil 1918 Võrus.

Stokholmis suri 28. aprillil Beatrice. Uusma, sündinud 30. mail 1900 Eestis.

Tallinnas suri 5. mail Asta Pinnak, neiuna Tamberg, sündinud 8. detsembril 1916 Tallinnas.

Tallinnas suri aprillis keeleteadlane Mary Saar-Koff, sündinud Viljandis.

Jõelähtme — Neemel suri 4. aprillil Kristiine Pärtman, neiuna Laigar, sündinud 15. mail 1898 Jõelähtme-Neemel.

Hardy Krug-Bunni fotonäitus

21. augustist 31. septembrini toimub Lemos Galeria's (461 King St. East) Hardy Krug-Bunni Ontario maastikufotode näitus „A Mood For All Seasons" (Iga aastaaja meeleolu). Kuigi näitus on juba publikule avatud, on ametlik avamine laupäeval, 8. septembril (kell 10—2 p.l.).

Hardy Bunni anne fotograafina on nägemine, püüdmine ja alatiseks selle jäädvustamine, millele enamus meist tähelepanu ei anna, eriti avastades ja kommunikeerides mustritega, varjudega, toonidega, tekstuuridega, mis leiduvad looduses.

Tema kaameraobjektiivi kaudu me võime näha ja nautida nägemusi ilust, imest ja fastsinatsioonist, mis eksisteerib meile tuttavas keskkonnas. Hardy Bunn on laialt rännanud sel kontinendil ja Euroopas. Ta on sünnilt eestlane, kes elas enne 1952. a. Kanadasse tulekut 7 aastat Rootsis.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviltungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

Tänu Eesti Fotokunst '84-st osavõtjaile

ESTO pidustused on nüüd möödas ja enamus fotosid EESTI FOTOKUNST-84 näituselt on koduteel. Suur tänu, et võtsite osa sellest näitusest! Suur tänu kõigile fotograafidele ja neile, kes aitasid kaasa näituse läbiviimisele. Tänu Eaton Gallery töölistele, kes olid nii abivalmis kõikide vastu, Laas Leivatile, kes avas näituse, Aari Muikmale, kes aitas kohvilauas, minu õele Elvile, Jaan Rattasele ja neile, kes pildistasid või filmisid avamisel või juhatasid inimesi kohale giididena. Tänan ESTO nimel ka kõiki neid, kes tulid nii suurel hulgal ja andsid meie tööle tähtsust.

EESTI FOTOKUNST-84 näitus oli väga populaarne. Umbes 5000 inimest käis ESTO-nädala jooksul seda vaatamas. Isegi avamisel oli hulk inimesi, ehk küll paljud olid Seedriorul või skaudilaagris. Suurem osa, kes käisid seda näitust vaatamas olid muidugi eestlased, aga siiski leidus päris palju kanadalasi, mis näitas, et oli küllalt reklaami. Peale eelreklaami pani Eaton Gallery 10 suurt silti oma ärisse juhiseks eestlastele ja kõigile, kes tulid Eaton'isse ESTO nädalal. Kaks ilusat noort eesti giidi valgeis kostüümides juhatasid inimesi galerlisse avamispäeval. Sinimust-valge lipp galerii uksel tervitas külalisi ja paistis juba kaugelt silma. Galerii oli kaunistatud ESTO märgiga ja rukkililledega koos väikeste valgete lilledega.

Fotokunsti näitusel oli 23-lt fotograafilt välja pandud 147 tööd. Kõik fotod olid huvitavad ja kõrge taseméga. Näitusest võtsid osa Elvi Aer, Willowdale, Naima Aer, Willowdale, Emil Eerme, Don Mills, George Hütt, Rowley, Mass., Lya Kauk, California, Kersti Krug, Ottawa, Hardy-Krug-Bunn, Toronto, Toby Leis, Toronto, Vello Muikma, Agincourt, Lembit Palm-Leis, Kalifornia, Aita Päts, Stokholm, Silvia Peek, Jõekääru, Udora, Lembi Pihel-Buchanan, Elliot Lake, Jüri Punno, Willowdale, Kadri Roman, Toronto, Karin Saarsen, Stokholm, Vello Sermat, Toronto, Lembit Soots, Toronto, Andres Tamm, Hamilton, Ruhu Tippo, Stokholm Alix Toiger, Toronto, Mihkel Vasila, Toronto, Andres Võsu, Toronto ja Hans Westerblom, Willowdale.

ESTO-84 on nüüd ainult mälestus, aga ees seisavad järgmised Ülemaailmsed Eesti Päevad. Nendele kaasmaalastele, kelle suur töö on alles ees, soovin head kordaminekut!

Naima Aer

Krug-Bunni tus

tist 31. septembrini toi- Galeria's (461 King rdy. Krug-Bunni Onta- kufotode näitus „A ll Seasons" (Iga aasta-). Kuigi näitus on juba atud, on ametlik ava- val, 8. septembril (kell

nni anne fotograafina e, püüdmine ja alati- äädvustamine, millele st tähelepanu ei anna, es ja kommunikeerides varjudega, toonidega, a, mis leiduvad loodu-

ameraobjektiivi kaudu näha ja nautida näge- imest ja fastsinatsioo- isteerib meile tuttavas Hardy Bunn on laialt kontinendil ja Euroo- sünnilt eestlane, kes 952. a. Kanadasse tule- Rootsis.

ihtkapital Kanadas

testamendi-pärandused fondid on tulumaksu- nake oma annetused teistele eesti organisat- sioonidele

ihtkapital Kanadas

umaksuvaba kviitungi — Eesti Maja, 958 Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

sti Fotokunst savõtjaile

lustused on nüüd möö- nus fotosid EESTI Fo- -84 näituselt on kodu- änu, et võtsite osa sel- t! Suur tänu kõigile fo- ja neile, kes aitasid se läbiviimisele. Tänu ery töölistele, kes olid nis kõikide vastu, Laas es avas näituse, Aari kes aitas kohvilauas, Elvile, Jaan Rattasele ja pildistasid või filmisid i juhatasid inimesi ko- na. Tänan ESTO nimel id, kes tulid nii suurel ndsid meie tööle täht-

FOTOKUNST-84 näitus pulaarne. Umbes 5000 s ESTO-nädala jooksul mas. Isegi avamisel oli si, ehk küll paljud olid või skaudilaagris. Suu- s käisid seda näitust lid muidugi eestlased, eidus päris palju kana- näitas, et oli küllalt rek- ale eelreklaami pani ery 10 suurt silti oma eks eestlastele ja kõigi- d Eaton'isse ESTO nä- ilusat noort eesti giidi rüümides juhatasid ini- isse avamispäeval. Sini- lipp galerii uksel tervi- ja paistis juba kaugelt erii oli kaunistatud ES- a ja rukkililledega koos lgete lilledega.

ti näitusel oli 23-lt fo- ilja pandud 147 tööd. olid huvitavad ja kõr- a. Näitusest võtsid osa Willowdale, Naima Aer, Emil Eerme, Don ge Hütt, Rowley, Mass., Kalifornia, Kersti Krug, rdy-Krug-Bunn, Toron- Leis, Toronto, Vello gincourt, Lembit Palm- ornia, Aita Päts, Stok- Peek, Jõekääru, Udo- Pihel-Buchanan, Elliot Punno, Willowdale, man, Toronto, Karin okholm, Vello Sermat, embit Soots, Toronto, nm, Hamilton, Ruhu kholm Alix Toiger, To- kel Vasila, Toronto, su, Toronto ja Hans Willowdale.

on nüüd ainult mäles- es seisavad järgmised ed Eesti Päevad. Nen- aalastele, kelle suur töö s, soovin head kordami-

Naima Aer

ESTO-84 vaimuliku sõna ja muusika teenistuses

Huvitavat heliloomingut heas esituses

Jumalasõna kuulutamiseks Esto-84 ajal otsustas Kanada praostkond piiskoppide kaasabil korraldada kaks suuremat jumalateenistust. Ava-jumalateenistuse läbiviimine — koos Eesti lipu juubeliga — jäi õpetaja Udo Petersoo ülesandeks ja ökumeenilise lõpp-jumalateenistuse kujundamine oli praost Andres Tauli käes.

Ava-jumalateenistus peeti Vana Andrese kirikus, kuna ökumeenline lõpp-jumalateenistus toimus St. Pauli katedraalis.

Samal viisil — Peetri ja Vana Andrese koguduste kaasabil — kujundati ka hommikupalvuste ja orelimuusika kontsertide läbiviimine.

Hommikupalvused peeti Peetri ja orelimuusika kontserdid Vana Andrese kirikus.

Hommikupalvustel teenisid õpetajad Jaak Taul — Inglismaalt, Eduard Kägi — Saksamaalt, Salme Aareandi — Inglismaalt, Toomas Vaga — Briti Kolumbiast ja Eduard Lind — Ühendriikidest. Organistidena nendel teenistustel tegutsesid Roman Toi, Georg Iltal ja Ülo Waldma.

Esto rongkäigu kogunemise ajal helistas Ülo Waldma ka Hart House'i kellamängu. Terve ülikooli ala ja suurem osa Queens Park'i kõlas eesti rahvaviisidest. Võimaluse selleks üllatuseks oli avanud Omar Daniel.

Vana Andreses peetavad orelikontserdid otsustati korraldada kanada ühiskonnas väga populaarseks kujunenud kespäevasel tunnil. Ühtekokku anti neli kontserti, 12. juulil, rongkäigu päeval, otsustati kontserti mitte pidada.

Kontsert-seeria kujundamine ja sisuline ettevalmistamine jäi Peetri koguduse organisti, Roman Toi ülesandeks. Temalt tuli nende kontsertide ideegi. Eesti Päevade ajaks oli Toi kokkuleppele saanud nelja deks olid: Norman Reintam — Haeesti soost orelikunstnikuga. Nenmiltonist, Lembit Avesson — Torontost, Ülo Waldma — Vancouverist ja Carl Otto Märtson — Hannoverist Saksamaalt.

Kava, mida need helikunstnikud esitasid, oli mitmekülgne ja ulatuslik. Kõik väga heas ja hoolikas ettekandes — mida Vana Andrese orel muidugi veel omalt poolt soodustas.

Norman Reintam esitas virtuoosse liku ja särava kava rahvusvahelist orelimuusikat. Tema kava sisaldas Buxtehude õpilase ja J.S. Bachi noorpõlve autoriteedi — Vincent Lübeki, edasi W. A. Mozart, orelimuusika hiiglase Johann S. Bachi ning ligi II maailmasõjani Pariisi Notre Dame'i organistina töötanud Louis Vierne helitöid.

Norman Reintam esines kujunenud maitsega muusikuna. Tema stuudium ja kogemused, eriti dirigeerimise alal, annavad talle erilise, teose tervikut mitte silmist laskva kasuliku nüansi.

Lembit Avesson on Toronto eesti ühiskonnas tuntud ja teatud oma sisukate, kaunis regulaarsete orelikontsertide ning vaimulikku muusikat harrastavate koorikontsertidega.

Esto-84 puhul oli Avesson võtnud endale ülesandeks esitada ainult eesti orelimuusikat. Selle konseventsi tulemusena tuli selle orelseeria kavva uudset ja lausa värsket materjali. Avesson esitas viis pala kolmelt eesti heliloojalt: kaks Peeter Südalt, ühe Arvo Pärdilt ja kaks Edgar Arrolt.

Kui Peeter Süda — kahjuks väga vara lahkunud, ilmselt suurte võimetega helilooja — oma loomingus näitab originaalsust ja instinktiivset Peterburi muusikalisest maitsest vabanemise kindlat sihti — siis nii Edgar Arro kui Arvo Pärdi loomingus on see soov sihikindlalt ja suunatundvalt tõestatud. Avesson kinnitas seda nii oma kava valikuga kui veenva interpretatsiooniga.

Ülo Waldma pühendas oma esinemise orelimuusika keskssele kujule, Johann Sebastian Bachile. Siin võis kuulda Bachi virtuooslikkusest säravat oreli ühest ja usujulgest, — kindlat koraali — eelmängu teisest küljest. Waldma sooritas kõik, nii tehnilised kui stiililised nõudlikkused laheda musitseerimisega.

Viimasena selles orelimuusika seerias esines — koos abikaasa Eva Wilsoniga — Hannoveri ülikooli oreliprofessor Carl Otto Märtson. Ka Märtsoni kava pühendus täiesti eesti heliloomingule: Rudolf Tobias, Helen Tobias-Duesberg, Mihkel Lüdig, Roman Toi ja Artur Kapp.

Sopran Eva Wilson tutvustas ennast jälle vokaalselt heas vormis oleva ning sisuliselt laulu teksti aktsepteeriva ja tunnistava kunstnikuna.

Carl Otto Märtson näitas oma muusikalist mitmekülgsust ja tehnilist võimekust. Kui arvata, et Märtsonile meeldib oreli tutti, siis lahutas ta selle arvamise haruldase intiimsuse ja registratsiooni-värvikusega Tobias-Duesbergi ja Toi helitöödes. Aga Tobiase fuuga ja Artur Kappi orelisonaadis võis kohata Vana Andrese orelit tema dünaamika kõikides avarustes.

Kui need muusika-sügavad lõunatunnid vahest teiste Esto suursündmuste vahel lausa silma ei näinud paistvat, võttis nendest osa alati kaunikene ja kasvav arv tõsise muusika harrastajaid ning Reintami, Avessoni, Waldma, Wilsoni ja Märtsoni sisukal abil — said ka tõsise kirikumuusika valda kuuluva helikunsti võrra rikkamaks.

Kui siia juurde lisada veel Esto jumalateenistustel esitatud Lembit Avessoni „Prelüüd" ja „Oh Jumal, ilma looja," Kaljo Raidi „Psalm I", Juhan Aaviku „Hoia, Jumal, Eestit" ja „Sinu tee", Peeter Süda „Ave Maria" ja Fuuga", Johannes Hiobi „Ole ustav surmani", Artur Kappi „Orelisonaat" ja Roman Toi kantaadid „Suur on Jumal, su ramm", „Psalm 100" ning esiettekandeline „Orelisonaat" — siis tohib meie kirik vaadata tagasi, nii eestikeelse jumalasõna kui eesti heliloomingu ja muusika osas — põhjalikult oma ülesandeid ja eesmärke teeninud eestimeelsetele pidustustele.

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM

Chev Olds Limited

5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS

Müük ja rentimine

Tel. 291-5054, kodus 423-5716

Rootsi sihtasutuselt stipendiume eestlastele

Lundis asuv Grafoordi sihtasutus on jaganud stipendiume ja toetusi kokku 1.315.000 Rootsi krooni ulatuses (ca 200.000-dollarit). Stipendiaatide hulgas on kaks eestlast ja üks eesti organisatsioon, viimane Hjärupis registreeritud eesti skautlipkond, kes sai 5000 Rkr. oma koondusruumide ümberehitamiseks ja varustamiseks. 20.000 Rkr. määrati dr. Peeter Jõgile Malmös uurimistegevuseks südamekirurgia alal. 10.000 Rkr. sai Ants Viirsalu Lundist uurimistööks Rahvasteliidu arhiivis Genfis. Tegemist on omaaegsete Eesti Vabariigi ürikute ja dokumentide kaardistamise ning uurimisega.

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 293-2128

773-2014

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

„Sini-must-valge" Lakewoodis

Vaatamata et eesti gaidid ja skaudid võtsid suurearvuliselt osa maailmalaagrist „Eesti Lipp" Kotkajärvel ning ESTO-84 Torontos, leidus siiski üle sajaviiekümne noore ja juhi, kellel leidus veel tahtmist, aega ja raha, et siirduda Lakewoodi, et Järvemetsal püstitada laager „SINI-MUST-VALGE". Kanadast oli kohal kuus noort, esindusüksuse juhiks oli nskm. Tõnis Nõmmik, abiks eeskujulik gaid Maimu Nõmmik.

Laagri vanemateks olid gdr. Laine Yllo ja peaskaut Endel Reinpõld, juhtideks ngdr. Enel Merend ja skm. H. Tarmo, all-laagreid juhtisid M. Kao, H. Merend, K. Koorits, T. Fischgrund, T. Pallop ja T. Kangur.

Laagri tegevuse kõrgpunktideks oli sini-must-valge juubeli tähistamise tseremoonia laupäeva õhtupoolikul ngdr. Riina Viise ja ngdr. L. Esopi korraldusel, suurelõke ja vabaõhu õhtune armulauateenistus, kus teenisid õp. T. Nõmmik ja kuus noort.

Laagri peategevuseks olid käsitööd, gaidi-skaudi tarkused ja mängud. Noortele meeldisid tantsuõhtud ja omavahelised lõkkeõhtud. Laagris lauldi palju.

Lihtsa, kuid meeldiva laagrilaulu oli loonud Lembit Koorits; on vist väheseid laagreid, kus esimese päeva õhtuks oli peaaegu kõigil laagrielanikel laagri laul peas!

Metsamängud hellakestele ja gaididele oli korraldatud vanemgaidide poolt, hundudele ja skautidele vanemskautide poolt. Ilm oli ilus ja tuju oli ülihea.

Laagrit külastasid USA eesti organisatsioonide esindajad ning skautmasterid H. Michelson ja J. Reio, kellel mõlemal on palju teeneid eesti skautlusele ja kes mõlemad on jõudnud kõrgesse ikka.

Lahkudes tänas kanada esindusüksus ameerika malevaid kena laagri eest ning kutsus neid esimesel võimalusel laagrisse Kotkajärvele.

MLN

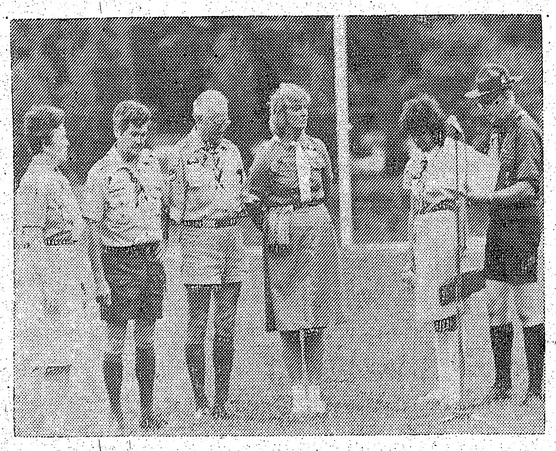

„Sini-must-valge" laagri avamine Lakewoodis. Kanada esindusüksuse juhid Tõnis ja Maimu Nõmmik annavad üle Kanada eesti gaidide ja skautide tervitused ja kingitused laagri juhtidele skm. Harvi Tarmole ja ngdr. Enel Merendile; pealt vaatavad USA malevate juht gdr. Urve Põhi ja skm. Margus Sieberg.

Foto: H. Karu

Lakewoodis toimus skautlike noorte laager „Sini-must-valge". Pildil hundud laagri ehitusi püstitamas. Foto: H. Karu

PC

MEIE ÜHINEME TEIEGA VABADUSVÕITLUSES

Brian Mulroney ja tema Progresiiv-Konservatiivide valitsus on võtnud endale kohustuseks tõhusalt toetada ja aidata neid inimesi, kellel puuduvad põhilised inimõigused, kus iganes nad elavad.

Meie ühineme aktiivselt võitlusega, et tuua vabadust kõikidele ikestatud rahvastele. Järgnevad seisukohad on osa meie poliitilisest platvormist:

1. Tugevndada Kanada riigikaitset ja austada Kanada kohustusi meie liitlastele NATO's ja NORAD'is;
2. Välissuhetes rõhutada toetust ja koostööd meie liitlastega ja nendega jagada meie kohustusi demokraatlike printsiipide ülalhoidmisel;
3. Nõuda täielikku aruannet 1975 a. Helsingi Lõppakti sätete kinnipidamisest seoses inimõigustega, kus

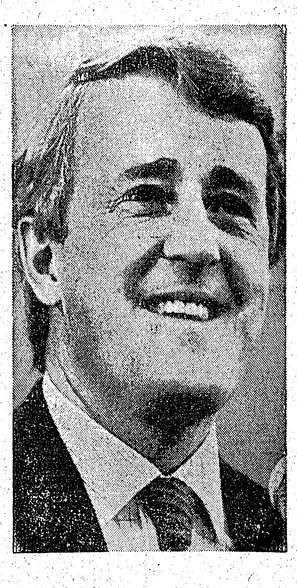

spetsiifiliselt on öeldud, "igal inimesel on õigus teada ja reageerida oma õiguste ja kohustuste kaitseks";

4. Meie immigratsiooni poliitika rõhutab perekondade taasühinemist, kaasaarvatud need kes elavad raudeesriide taga;
5. Meie taotleme Nõukogude Liidu valitsemise lõpetamist Poolas ja teistes Ida Euroopa riikides.

Hääletage Brian Mulroney'ile ja Progresiiv-Konservatiivide parteile. Ühiselt tegutseme paremini.

Authorized by PC Canada Fund, Registered Agent for the Progressive Conservative Party of Canada.

SPORT

Masterite kergejõustiku maadevõistlus

Kõik kohanimeta võistlejad on Kanadast. Vanuseklassid 35-st peale 5 a. vahemikega; (35) hõlmab 35—39 jne. (VR) — Väliš-Eesti rekord. Ajad võetud käsitsi.

NAISED

100 m 1) S. Kulmar-Pineda (40) 18,5 (VR).

400 m 1) S. Kulmar-Pineda 1.40,0 (VR).

5000 m 1) A. Engel (40) USA 27.14,0 (VR).

3 km kõnd 1) R. Roos (40) 18.35,8 (VR); 2) P. Vassiljev (40) USA 21.45,0.

Kaugushüpe 1) S. Kulmar-Pineda 2.17 (VR).

Kettaheide 1) T. Roodus (50) 19.52 (VR); 1) L. Tanimäe (70) USA 11.68 (VR).

Kuulitõuge 1) T. Roodus 8.56 (VR); 1) L. Tanimäe USA 5.27 (VR).

MEHED

100 m 1) T. Leps (35) 12,2 (VR); 1) J. Saarmann (40) USA 13,5 (VR); 2) Linask (40) USA 13,9, 3) A. Roos (40) USA 14,3; 4) M. Milles (40) USA 15,1; — 1) M. Maasik (50) USA 15,3 (VR); 2) L. Mann (50) 15,8; — 1) V. Sadul (60) 13,9 (VR); 2) T. Vellend (60), 15,0; 3) W. Üllo (60) USA 15,6; 4) L. Kase (60) USA 16,1; 5) H. Neufeldt (60) USA 17,5; — 1) K. Pehtla (65) 14,6 (VR); 2) V. Palango (65) USA 14,7; 3) V. Peters (65) 16,2; 4) E. Salumaa (65) USA 20,0; — 1) E. Kulmar (70) 18,3; — 1) K. Trei (75) 16,1 (VR).

400 m 1) T. Leps 57,8 (VR); — 1) J. Saarman USA 60,2 (VR); — 1) V. Sadul 62,8 (VR); 2) T. Vellend 77,2; 3) H. Neufeldt USA 93,0; — 1) K. Pehtla 73,0 (VR); — 1) E. Kulmar 1.42,0.

1500 m 1) E. Leps (40) 4.40,8; 2) J. Saarman, USA 4.41,7; 3) Linask, USA 5.04,1; 4) T. Vassiljev (40); USA 5.42,6; — 1) J. Roos (45) 5.02,0 (VR); — 1. L. Mann (50) 7.03,2 (VR); — 1) A. Raudoja (60) 7.03,6.

5000 m 1) M. Engel ,35), USA 26.31,9 (VR); — 1) E. Leps 18.46,0; 2) T. Vassiljev, USA 21.41,4; — 1) J. Roos 17.45,6 (VR) 2) T. Kirsimägi (45) USA 21.13,5; — 1) U. Limit (60) 21.53,1 (VR).

3 km kõnd 1) J. Roos 13.20,2 (VR); — 1) U. Limit 17.09,1 (VR).

Kaugushüpe 1) T. Leps 5.11 (VR); — 1) A. Roos, USA 4.67; — 1) J. Lents (55) 4.50; — 1) V. Sadul 4.14 (VR); 2) Gorshkov (60); USA 3.89; 3) A. Truuvert (60) 3.83; 4) T. Vellend 3.71; 5) W. Üllo (60), USA 3.60); — 1) V. Peters 3.45; 2) E. Salumaa, USA 3.25; — 1) K. Trei 3.94.

Kõrgushüpe 1) M. Milles, USA 1.45; — 1) J. Lents 1.15; — 1) V. Sadul 1.15 (VR); 2) Gorshkov, USA 1.10.

Kettaheide (1 kg) 1) A. Truuvert 36.56; 2) M. Neuman (60) USA 27.68; 3) W. Lood (60) 26.90; 4) L. Kase, USA 25.18; 5) V. Vaher (60), USA 21.60; 6) H. Neufeldt, USA 21.18; — 1) K. Pehtla 29.52 (VR); 2) A. Roost (65) 26.12; 3) V. Kõressaar 22.90; 4) E. Salumaa, USA 18.14; — 1) A. Skonberg (70), USA 30.70 (VR); 2) E. Kulmar 20.96; — 1) K. Trei 29.84 (VR); 2) E. Tanimäe (75); USA 18.40. — **(1.5 kg)** 1) M. Maasik, USA 32.14 (VR); 2) H. Grabbi (50), USA 29.58; 3) H. Treumuth (50), USA 22.00; 4) H. Saar (50) 21.82; — 1) J. Lents 27.70; 2) A. Aug (55) 26.70.

Kuulitõuge (4 kg) 1) A. Skonberg, USA 10.12 (VR); 2) E. Kulmar 7.78; — 1) K. Trei 9.48 (VR); 2) E. Tanimäe, USA 6.93. **(5 kg)** — 1) A. Truuvert 11.15 (VR); 2) M. Neuman, USA 10.03; 3) Gorshkov, USA 9.78; 4) W. Lood 9.32; 5) L. Kase, USA 9.21; 6. T. Vellend 8.84; 7) W. Üllo, USA 8.81; 8) H. Neufeldt, USA 7.20. — 1) A. Roost 8.70 (VR); 2) L. Padjus (65), USA 8.44; 3) V. Kõressaar 8.44, 4) E. Salumaa, USA 7.66. — **(6 kg)** — 1) M. Maasik, USA 11.31 (VR); 2) H. Grabbi, USA 10.08; 3) H. Treumuth, USA 9.42; 4) H. Saar 7.18; — 1) J. Lents 10.41 (VR); 2) A. Aug 8.82. — **(7.26 kg)** 1) M. Milles, USA 9.09; 2) A. Roos, USA 8.15.

Koostanud E. Kulmar

RISTSÕNA NR. 1210

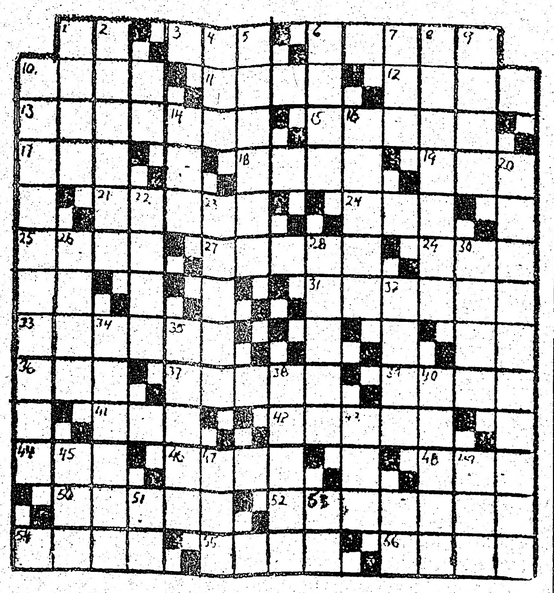

Põikread: 1. Kaksikkonsonant, 3. Taime osa, 6. Hiilgav, 10. Kuju Vanas Testamendis, 11. Väike tee, 12. Rohkem, 13. Silmahaigus, 15. Mitte purjus, 17. Vene mehenimi, 18. Tööriist, 19. Vaata, 21. Eesti teater, 24. Sõna — prantsuse keeles, 25. Naisenimi, 27. Ettepoole, kaugemale, 29. Hüüatus, 31. Sadamalinn Ukrainas, 33. Dostojevski teos, 36. Meelekoht, 37. Eesti naisluuletaja minevikus, 39. Lind, 41. Asub pealuus, 42. Eesti luuletajakirjandusteadlane, 44. Eitav sõna inglise keeles, 46. Pikkuse mõõtühik, 48. Noot, 50. Vaeslapsed, 52. Takistuseks, 54. Ei maksa paju, 55. Põhi, baas, 56. Omaaegne juhtiv teatritegelane Eestis.

Püstread: 1. Ei või näha, et teisel hästi läheb, 2. Tööriist, 4. E. Vabadussõja kangelane, 5. Jalatsid, 6. Eesti õllevabrik, 7. Eesti riigitegelane, 8. Kingitus, 9. Sõpruse vastand, 10. Kokkupõrge, ühtesattuvus, 14. Huvi, agarus, 16. Haava jäljed, 20. Sadamalinn Valge mere ääres, 22. Rooma keiser, 23. Tegelane O. Lutsu populaarses teoses, 26. Transportvahend veel, 28. Ladus, voolav, 30. Doonau lisajõgi, 32. Omaaegne kindlustusselts Eestis, 34. Vaatamisväärsus Soomes, 35. Mitte ohtlik, 38. Mitte otse, 40. Seal asub korterinumber või nimi, 43. Tühi koht, 45. Ülistav luuletus, 47. Spordiriist, 49. Jõgi Venemaal, 49. Kanada juustusort, 51. Kaks ühesugust konsonanti, 53. Õigekeelsuse sõnaraamat, lüh.

RISTSÕNA NR. 1209 LAHENDUS

Põikread: 1. Iva, 4. Pitka, 7. Otu, 10. Kilu, 11. Opel, 12. Elm, 13. Vahel, 16. Ara, 17. Juga, 18. Edam, 19. Kas, 20. Range, 23. LOT, 25. An, 26. Aer, 27. Ave, 28. Me, 29. Idu, 31. Maali, 33. Tee, 34. Idee, 35. Kere, 36. Emu, 37. Dante, 40. Ate, 42. Hani, 43. Kaer, 44. Kae, 45. Triip, 46. Tre.

Püstread: 1. Ike, 2. Viljandimaa, 3. Almus, 5. Isa, 6. Kee, 7. Opaal, 8. Termomeeter, 9. Ula, 13. Varemed, 14. Hen, 15. Leevike, 19. Kai, 21. Ara, 22. Gal, 24. Tee, 30. Udune, 32. Aun, 33. Traat, 36. Ehk, 38. Aar, 39. Tai, 41. Ere.

Spordiuudiseid kodumaalt

Viitna järvel lõppesid 27. N. Liidu ulatusega meistrivõistlused allveeorienteerumises. Kuue ala kokkuvõttes pälvisid N. Liidu absoluutse meistri tiitli tallinlased A. Leik ja A. Dalidovitsh, meestest oli eestlasist viies veel V. Praks.

☆

S. Rodin hüppas uueks N. Liidu kaugushüppe rekordiks 8.37. Vene sportlane Juri Sedõhh heitis Iirimaal Corki linnas peetud rahvusvahelisel kergejõustikuvõistlusel uueks vasaraheiterekordiks 86.34. Endise maailmarekordi ületas ka Sergei Litvinov, kelle tagajärg oli 85.14.

☆

Kiievis jooksis M. Urjadnikov 100 m ajaga 10,34, mis on uus Eesti rekord.

JUST ILMUNUD
Valeria Kimberg-Kotkas'e
Karjane läks karjaga
Lood ja seiklused karjalaste elust Eesti iseseisvuse ajastul, Abel Lee illustratsioonidega.
Raamat lugemiseks ning kinkimiseks nii noortele kui ka vanadele.
Müügil „VABA EESTLASE" talituses
Hind $12.00

Eesti sõduri kangelaslik võitlus 40 aastat tagasi
lugejate soovil eriväljaandena:
1944. AASTA
Kodumaal kirjutatud vastupanuraamat saadaval
„VABA EESTLASE" talituses ja EAK kinkeäris
HIND $3.00 pluss saatekulu $0.70

ILMUS
HANS MERET'i
TEREMI JUTUSTUS
Estonia mässust, sõjast, Berliinist, KZ-laagrist ja muust
272 lk. (költes raamat)
Saadaval „VABA EESTLASE" talituses
HIND $25.— pluss saatekulu $1.50

Robert Kreem
Mälestusi • Tähelepanekuid • Otsinguid noorusaastaist
„VANDEGA SEOTUD"
237 lk. $15.—
Müügil „VABA EESTLASE" talituses

MÜÜGIL
Oskar Lutsu KEVADE I
Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.
HIND $6.00 — postiteel $6.50

WALL STREET JA HITLER

7.

DAPAG firma kaudu Standard Oil planeeris talle Saksamaal alluva firma kaudu sinna uue aviatsioonibensiini tööstuse. Selle firma nimetuseks oli Deutsch-Amerikanische Petroleum A.G., ehk lühendatult DAPAG. Selle omanikuks oli 94% ulatuses Standard Oil of New Jersey. Firmal olid osakonnad üle kogu Saksamaa, rafineerimistööstus Breemenis ja peakorter Hamburgis.

DAPAG firma kaudu Standard Oil of New Jersey omas otsese juurdepääsu natside võimukeskuse sisemistesse ringidesse — nn. „Keppler'i" ja „Himmleri Sõprade Ring" — sest DAPAG direktorid Karl Lindemann (kes oli ühtlasi ka mitmete Saksamaa pankade ja ärifirmade direktoriks) ja Emil Helfferich kuulusid originaalsete „Keppler'i Ringi" isiksuste hulka. (Keppler oli üks varasemaid natse ja pidas Hitleri valitsuses riigisekretäri ametit.) Toetussummade maksmine sellele „ringile" Standard Oil allfirmade poolt Saksamaal jätkus kuni 1944. aastani.

* * *

Mitmerahvuslise iseloomuga suurfirma International Telephone and Telegraph, ehk lühendatult I.T.T. asutajaks aastal 1920 USA-s oli Sosthenes Behn, keda võis pidada „poliitilise ärimehe" isikutüübi täiuslikuks kehastuseks. Tema ehitas üles oma I.T.T. impeeriumi ja tegi omad profiidid mitte vaba erasettevõtliku võistluse, vaid poliitiliste manöövердamiste kaudu. Aastal 1923 ta sai oma poliitilise osavuse teel enda kätte telefoni monopoli Hispaanias. Järgmisel aastal ta, nüüd juba J. P. Morgan'i toetusel, ostis üles vabrikuid kogu maailmas, millistest sai hiljem International Standard Electric grupp. Igatahes I.T.T. kuulus nüüd Morgan'i poolt kontrollitud firmade hulka, kelle National City Bank oli selles esindatud kahe direktoriga. Oleme juba varem märkida võinud Morgan'i kompaniide huvi välismaistes sõdades ja revolutsioonides ja poliitilistes manöövердustes USA-s.

Aastal 1930 Behn võttis üle Saksa firma Standard Elektrizitäts A.G., milles I.T.T. omandas 62% aktsiaist; kaks vabrikut ja rida alluvaid ettevõtteid; ja aktsiate enamuse Telefonfabrik Berliner A.G. firmas.

Ei ole teada, et I.T.T. oleks rahaliselt toetanud Hitlerit enne 1933. aastat. Aga pärast natside võimuletulekut Saksamaal, sagedased toetussummad läksid teele Heinrich Himmlerile I.T.T. Saksamaal asunud allfirmade kaudu. Esimene kokkusaamine Hitleri ja I.T.T. juhtkonna vahel toimus 1933. a. augustis, mil Sosthenes Behn ja ta firma esindaja Saksamaal Henry Manne külastasid Hitlerit Berchtesgadenis. Järgnevalt sellele, Behn pääsis ühendusse „Keppler'i Ringiga"; riigisekretäri Keppler'i vahetalitusel, natsi parun Kurt von Schröder hakkas I.T.T. huvide kaitsjaks Saksamaal. Schröder oli samuti I.T.T. rahaliste annetuste edasiandjaks Himmleri SS organisatsioonile, millised kestsid edasi ka veel aastal 1944 — vaatamata sellele, et USA oli tollal sõjas Saksamaaga.

Parun Kurt von Schröder'i kaudu, Behn ja I.T.T. leidsid sissepääsu profiidirohkesse Saksa sõjatööstusesse ja Behn tegi suuri investeeringuid sealseisse relvafirmadesse, teiste hulgas ka Folke-Wulf jahilennukite tööstusse. Need operatsioonid kandsid väga rikkalikku tulu, mida oleks võidud Ameerikas asuva peafirma kontosse üle kanda, aga Behn, reinvesteeris teenitud kasud taas Saksamaa relvastumisse. Kõik see näitab, et Wall Street'i hilisemad vabandused „teadmatusest" Saksamaa taasrelvastamisel ei pea paika ja on seega pettuslikud. Erilist väljatõstmist väärib aga asjaolu, et I.T.T. oma investeeringute kaudu produtseeris isegi neid Wocke-Wulf jahilennukeid, millistest sõja ajal tulistati ja tapeti ameeriklasi — teenides head profiiti selleltki.

* * *

Kurt von Schröder'i läbi I.T.T.-l oli olemas juurdepääs natside võimueliidi südamikku. Schröder ise pärines ühest vanast Saksamaa pankurite perekonnast. Varemalt üks Schröder'eist oli väljarännates asutanud J. Henry Schroder'i nimelised pangad Londonisse ja New Yorki. Kurt von Schröder ühines varakult Hitleri ja natsistliku liikumisega, esindades selles saksa industrialiste ja relvatööstureid. Kohe pärast Hitleri võimuletulekut 1933. aastal, Schröder sai natsi-Saksamaa esindajaks The Bank for International Settlements juurde Baselis, mida prof. Quigley on nimetanud rahvusvaheliste finantseerijate kontrollsüsteemi kõrgeimaks tsentrumiks. Heinrich Himmler andis Schröder'ile S.S. Obergruppenführer'i auastme ja Himmlerist endast sai prominentne kuju „Keppler'i Ringis".

Aastal 1938, Londonis asunud Schroder Bank sai Saksamaa finantsiliseks esindajaks Inglismaal F.C. Tiarks'i juhtimisel, kes ise oli samal ajal ka üheks Bank of England direktoriks. Ühe raporti kohaselt oli Kurt von Schröder see, kelle eestkostmisel aastal 1940 Prantsusmaal tuli võimule Pierre Laval.

Schröder'i poliitilise mõjuvõimu ja ta lähedaste ühenduste pärast Hitleri võimukeskusega see oligi, et Sosthenes Behn nimetas just tema kõigi I.T.T. kontrolli alla kuuluvate kompaniide juhatustesse Saksamaal. Aga 1930-ndate aastate keskpaiku sepitseti veel üks Wall Street'i ja Schröder'it ühendav lüli, sedapuhku Rockefeller'ite poolt. New Yorgis asunud J. Henry Schroder Banking Corporation ühendati ühte uude investeerimisfirmasse nimetusega Schroder, Rockefeller & Company, Inc. Carlton P. Buller Schroder'i firmast sai selle uue korporatsiooni presidendiks ja Avery Rockefeller (John D. Rockefeller'i vend) firma asepresidendiks ja direktoriks.

Ka I.T.T. suurfirma leidis endale veel teise ühendustee Saksamaale, saksa advokaadi dr. Gerhard Westrick'u läbi. Westrick kuulus ühte Esimese maailmasõja ajal USA-s spioneerinud sakslaste erigruppi, kuhu olid kuulunud ka Kurt von Schröder ja Franz von Papen.

Tollane U.S. siseministeeriumi sekretär Harold Ickes oma kõnes Clevelandi siionistide banketil kritiseeris Ford'i ja lennukuulsust Charles A. Lindbergh'i mõlemaid, natsidelt medalite vastuvõtmise pärast. Ja ta esitas sinnajuurde selle eriskummalise vaatepunkti:

„Kui üks mittejuudist miljonär teeb eksituse, siis peegeldub see ainult tema enda isikul. Aga üks vale samm tehtud mõne rikka juudi poolt, see peegeldub kogu tema rassile. See on vale ja ebaõiglane, aga see on üks fakt millele tuleb vastu vaadata."

Autori arvates, Ickes võis sellega osutada juudisoost Warburg'idele I.G. Farben kartellis Saksamaal ja Ameerikas. Warburg'id Saksamaal olid aastaid natsidega kaasa mänginud ja alles 1938. aastal hakati neid sealt välja pukseerima. Aga oli teisi juute, nagu pankureid Oppenheim'id, kes olid natsidega rahu teinud ja kelledele annetati viimaste poolt „auväärt aarialaste" staatus.

* * *

Järgneb

Jälgige eesti organisatsioonide tegevust VABA EESTLASES!

ILMAR KÜLVET

Ümber India allkontinendi (7)

Sri Lanka — murepilved palmiparadiisi kohal

Sri Lanka külastamisele hakkasin esmakordselt tõsisemalt mõtlema paar aastat tagasi kui ühes teleprogrammis esinenud maailmarändurilt küsiti, millist maad ta peab kõige meeldivamaks ja ta vastas kõhklematult — Sri Lanka. Soodne kliima, vastas intervjueeritav. Samuti kaunis loodus, odav elu, sõbralik rahvas ja eraldatus rahvusvahelistest tülikolletest. Leidsime nüüd, et nii mõneski suhtes vastasid need iseloomustused ka meie muljetele, kuid sellegi poolest ei valiks me seda saart oma alaliseks elupaigaks. Miks siis mitte? Kõigepealt oleks raske harjuda troopiliselt niiske kliimaga. Teiseks — elu võib küll odav olla kui elada ja reisida läbilõike sri-lankalase kombel ja see on kohane ainult noortele, kelle kilda meie maailmarändur ka kuulus. Elu Ameerika või Lääne-Euroopa standardi kohaselt võib aga Sri Lankas päris kalliks maksma minna. Maahinnad näiteks pole sugugi odavad ja keegi ei saa enesele poolmuidu mereranda villat ehitada. Ja ehkki Sri Lanka vaese arengumaana ei seisa ühegi välisriigiga vaenujalal, käärivad seal juba kaua sisemised etnilised rahulolematused, olles eriti viimasel ajal ohustanud julgeolekut.

Sri Lankast jäävad kõige püsivamalt meelde palmimetsad, riisipõldude terrassid, taimestiku lopsakus, sõbralikult naeratavad inimesed. Suhteliselt väikesekasvulised pruuninahalised pärismaalased sarides ja sarongides on küll enamuses Lääne mõiste kohaselt vaesed, kuid ei näi kannatavat alatoitluse all nagu nii suured massid vaid mõnekümne kilomeetri laiuse mereriba taga asuvas Indias. Ja umbes kaheksakümmend protsenti elanikkonnast oskab lugeda ning kirjutada. Nepaalis on kirjaoskamatute suhe just niisama suur.

Kui nimetada Sri Lanka nime, võib kindel olla, et nii paljudki ei oskaks seda maailmakaardil nii kergesti paika panna ja selle üle pole ka põhjust imestada. Sellise nime, mis vabas tõlkes singali keelest tähendab „ilus maa", võttis saareriik enesele alles 1972. aastal, millal rahvas kuulutas end blokiväliseks vabariigiks. Endise nime — Tseilon — järele on aga see maa palju üldisemalt tuntud. Miks siis selle juurde ei jäädudki? Seepärast, et Tseilon, meenutab inglise koloniaalvõimu ajastut ja isegi suhteliselt heatahtlik võõras võim ei jäta taandumisel maha tänutunnet ega häid mälestusi. Muidugi võtavad aga sri-lankalased omaks, et inglaste valitsemisaeg pärandas neile nii mõndagi, mis osutub tulusaks ka tänapäeval: haldus- ja koolisüsteem, inglise keele üldine oskus ja kas või isegi kriket, mida suurem osa maailmast peab lootusetult igavaks spordialaks.

Ametlikuks keeleks sellel enam kui 15-miljonilise elanikkonnaga saarel on singali keel, kuna singalid moodustavad enamusgrupi, umbes 70% rahvastikust. Järgmiseks suuremaks grupiks — ümmarguselt 25% — on tamilid. Mõlemad pärinevad Indiast, kuid singalid on budhistid, tamilid aga enamuses hinduistid. Tamilid on juba kaua leidnud, et singalid omavad Sri Lanka valitsemisel liigselt domineeriva positsiooni, surudes tamilid tahaplaanile. Nüüd ei nõua tamilid — kes endistel aegadel olid peamiselt rikshavoorimehed ja nüüdki enamuses kõige väiksematasuliste ja põlatumate tööde tegijad — midagi vähemat kui omaette riiki Sri Lanka territooriumil. Sisepoliitiline olukord on olnud juba mõnda aega ärev. Sellele, kes oskas vaadata, andis see enesest nüüd märku ka pealinna Columbo tänavail, ehkki konflikti raskuspunkt ja surmaohvritega lõppenud kokkupõrgete tallermaa asub sealt eemal, maa suuruselt teises linnas Jaffnas. Me nägime Colombos agiteerivaid müürilehti ja valjuhääldajate kaudu kutsuti inimesi kõnekoosolekutele. Meie giid rääkis küll pikki lugusid budhismist, Lõuna-Aasia maade riisisaakidest ja sellest, mis palmipuudest kõik valmistada annab, kuid probleemi kohta, mis on toonud Sri Lanka paljude aastate järele maailma ajakirjanduse veergudele, ei lausunud ta sõnagi. Nähtavasti oli talle soovitatud selliste asjadega turiste mitte häirida. Kui me aga siiski tõstatame selle küsimuse, ei hakka ta midagi salgama ega siluma, vaid võtab omaks, et etniline tüli on nüüd tõepoolest tõsisem kui kunagi varem. Seejuures näib ta aga siiski olevat kuidagi kimbatuses. Temale õnneks ja kergenduseks ei tunne ülejäänud reisiseltskond selle vastu mingit huvi. Ja kui üks proua kähku teisele teemale siirdudes esitab omapoolse küsimuse, et ei tea kui palju Sri Lankas üks beebi-elevant maksab, haarab giid sellest nagu päästerõngast kinni ja kinnitab, et paarituhande dollari eest saaks küll sellise osta ja kinkida kellelegi, kel kõik muu on juba olemas.

Jah, selline on väikerahvaste murede ning iseseisvusepüüdluste saatus. Tamile leidub küll enam kui kolm miljonit, kuid välismaailmas pole üldsus neist kuulnudki, rääkimata osavõtlikkusest nende muredes.

Colombo jätab turistile ebamäärase, mitte just eriti meeldiva mulje. Sri Lanka pealinn on lärmakas, plaanitult ehitatud, kohati vaesust reetev .Selleks, et Sri Lanka ilu ja omapäraga pisutki lähemat tutvust sobitada, sõidame päevaks saare mägisesse südamlikku — iidsesse linna Kandysse. See on meeldiv reis õhujahendatud bussis, kuigi teeolud jätavad tublisti soovida ja autojuhid sõidavad nagu Aasias ikka: ükski vahe pole möödumise üritamiseks liiga kitsas, ükski mägikurv liiga ohtlik, et selle läbimiseks kiirust vähendada. Me peatume elevandifarmis ja jälgime viivuks kuidas neid dzhunglitest kinnipüütud loomi palgiveeretamistöölisteks taltsutatakse, uudistame suuri puid, mille võradest ripuvad alla nagu mustad viljad, kuid osutuvad tegelikult nahkhiirteks, tuhandeteks öisteks tiivulisteks, kes nüüd päeval rippasendis magavad. Teeme ringkäigu Peradeniya botaanikaaias, kus peamiselt sealsete hiigel-liaanide tõttu on vändatud suur osa Hollywoodi Tarzani-filmidest ja tutvume esmakordselt selliste botaaniliste kurioosumitega nagu huulepulgapalm (punase tüveosa tõttu), kapten Cooke'i mänd, elevandijalapuu ja ahvihullutamispuu (oksad on kasvanud niivõrd risti-rästi, et ahv kaotab orienteerumisvõime ja satub segadusse)

Nii jõuamegi Kandysse, võibolla Sri Lanka kõige ilusamasse linna, maalilise järve kaldal. Siin asub ka kogu Sri Lanka pühim budhistlik säile — Buddha hammas. See on aga kuskil sügaval templi sisemuses inimsilma eest varjatud ja keegi ei näi päriselt kindel olevat, kas tegemist on tõelisuse või müüdiga. Legendi järele päästeti hammas 543 aastat enne Kristust Buddha põrmu tuhastamise leekidest ja toimetati neljandal sajandil ühe printsessi soengusse peidetuna Sri Lankasse, kus palveränduid on käinud läbi aegade seda austamas. Portugaallased, kes omal ajal Kandy lühiajaliselt vallutasid, olevat hamba katolikliku ägedusega hävitanud, kuid singalid kinnitavad, et see oli enne vahetatud teisendiga ja õige reliikvia jäi puutumata. Üks briti koloniaalvõimu esindaja on väitnud, et ta nägi kuulsat hammast Kandys enne Esimest maailmasõda ja ütles, et see oli kõver ja vähemalt kuus sentimeetrit pikk. Seega ilmselt mitte inimese hammas. Budhistlikud õpetlased aga ei lase sellest jutust end heidutada ja ütlevad: „Loomulikult, samuti nagu portugaallastele, ei näidatud ka inglastele kunagi õiget hammast."

Nii või teisiti — läbilõike turist sõidab vaevalt kunagi Kandysse Buddha hamba pärast. Ta läheb sinna eeskätt selleks, et heita ühe päeva jooksul pilku palmiparadiisi loodusele ja elupildile, mille kohale kogunevad sisetüli äikesepilved jäävad talle märkamatuks.

(Järgneb)

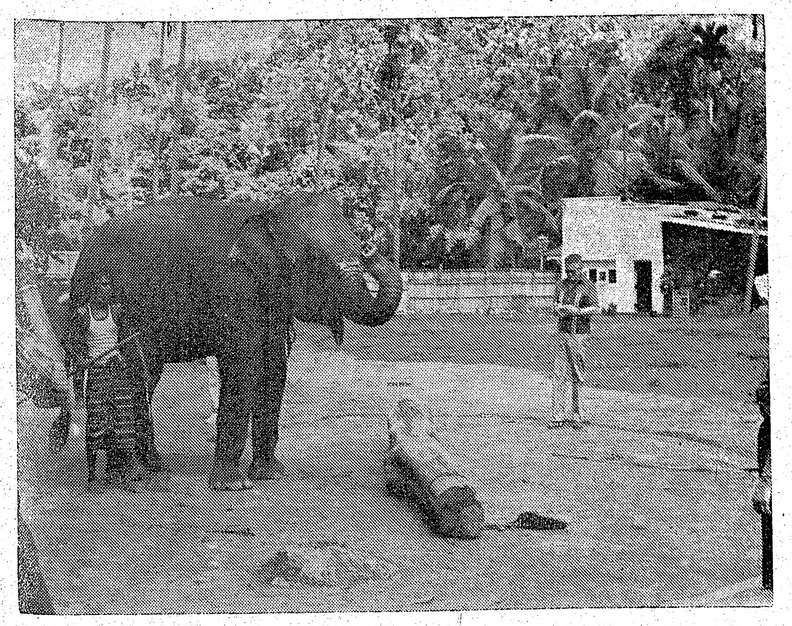

Töölevandi õpilast ei ole just kerge intervjueerida. Kõigepealt on ta alles hiljuti dzhunglist püütud ja seepärast on ajakirjanikul kasulik jääda aupaklikku kaugusse. Teiseks öeldakse, et elevant saab aru ainult umbes kahekümnest sõnast ja usutleja ei oska nendest ühtki.

Foto: Valve Külvet

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

ELEKTRIK
Slaveseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

VÕITE NAUTIDA SUUR-JÄRVISTU (GREAT LAKES) HARULDAST VAADET, ILMA ET PEAKSITE ÜLDSE LINNAST LAHKUMA.

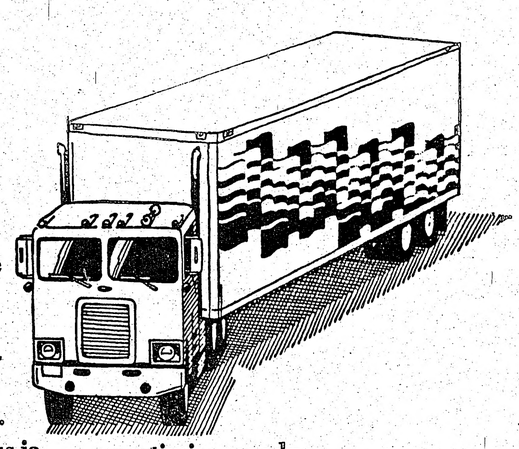

Tänavu on St. Lawrence veetee 25. aastapäev ja et seda tähtsat sündmust pühitseda, siis toome SUUR-JÄRVISTU ja VEETEE (SEAWAY) lood teile linna. Ajalugu, majanduslik tähtsus ja veetee tulevikulootused on kõik koondatud ühte erilisse rändavasse mariin-näitusesse.

The Great Lakes Seaway ühendab Ontario tööstus- ja põllumajanduskeskusi rohkem kui 60 sadamaga maailma turgudel. See kulu ja energiat säästev süsteem on peamine vilja, kivisöe, rauamaagi, potasi ja paljude valmistoodete transportimise moodus.

See välisnäitus koosneb 45-jalasest kaardist, viiest erinevast video programmist, kolmest üksteisega ühenduses olevast näitusest ja paljudest väljapanekutest, mis on õpetlikud, informeerivad ja meelelahutust pakkuvad.

Märkige aeg kalendrisse täna. Tulge nautima seda uhket 25-aastast arengut.

Tulge vaatama Great Lakes Seaway välisnäitust 31. augustist kuni 3. septembrini Children's Village'is, Ontario Place.

Ministry of Transportation and Communications
Ontario
James Snow, Minister
William Davis, Premier

VOIE MARITIME DU SAINT-LAURENT · SEAWAY · 1954 · 1959 · ST. LAWRENCE · CANADA · UNITED STATES

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 30. augustil 1984 — Thursday, August 30, 1984

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road, Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

HARRY LANDRA, Q.C.
VANDE-ADVOKAAT & NOTAR
Võtan ka vastu oma eesti kliente.
Palun helistada
(519) 794-3096

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
129 John Street,
Toronto, Ont. M5V 2E2
Telefon 597-1714

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

Otsin
LAPSEHOIDJAT
2 kuni 3 päeva nädalas
Newmarketi rajoonis.
Tel. 478-4289

Sündmuste kalender

Laup., 8. ja pühap., 9. septembril algusega kell 11.00 Kalevi Spordiklubi 5. etniline võrkpalliturniir Jõekäärul.

Esmaspäeval, 10. septembril alustab 5-ndat hooaega Moodsa Rütmilise Võimlemise klubi Ritmika".

Miss ESTO-84 valimine toimus ESTO BALL'il. Pildil kandidaadid õhturiietuses, vasakult Miss Lääne-Kanada — Maarit Vaga, Miss Läänerannik — Tiina Taagepera, Miss Austraalia — Silja Ottas, Miss Ida-Rootsi — Katrin Nyman, Miss Kanada — Kristi Lüdig, Miss Lääne-Rootsi — Laine Laks, Miss Inglismaa — Tiiu Kajando ja Miss USA Karin Annus. Foto: Tommy Tomson

Raaliekperdid sooritasid enesemõrva

Kolm rootslast sattusid ida-agentide võrku

Kolm rootsi raaliekesperti ühe aasta jooksul sooritasid enesetapu, kuna nad olid sattunud teatud ida-riikide salaluure küüsi. Üks poos end üles, teine laskis end maha ja kolmas võttis mürki. Andmed avaldab ajakiri „Computer Sweden" ja neid kinnitab julgeolekupolitsei ülem Sven-Ake Hjälmroth.

Ta kinnitab peale selle veel ajakirja andmeid, et kaks ekspertidest olid üsna lähedalt seotud rootsi totaalkaitsega. Hjälmroth toonitab ühtlasi, et teadaolevail andmeil pole aga olemas mingeid tõendeid, et nad tõesti olid spioonid. — Mõeldamatu see aga ei ole.

„Computer Sweden" kirjeldab üht rootsi raaliekesperti, kes sõitis Ida-Saksamaale, kus toimus suurem raalide näitus. Seal võttis temaga kontakti keegi daam ja messi-linna kohale jõudes „sattusid" nad juhuslikult elama sama hotelli. Naine oli jutustanud, et ta elab Prantsusmaal, kuid algselt on ta idasakslanna.

Otsustatakse abielluda ja kõigest nädal aega pärast eksperdi tagasitulekut Rootsi on kohal ka ta tulevane abikaasa. Laulatus leiab aset ja vähe aega hiljem jutustab naine, et tema õde on DDR-is vangistatud.

MÜRK

Ida-Saksa politsei „pehmendamiseks" võiks mees ehk hankida mõningaid andmeid raalide kohta. Seda ta ka teeb, saab selle eest ka raha, ja tegevus laieneb. Kui ta lõpuks keeldub, ähvardab naine ja nimetab teda oma kodumaa reeturiks. Ühtlasi jutustab ta, et tegelikult on ta DDR-i agent.

See annab mehele täieliku shoki, ta laseb end haigeks kirjutada ja hakkab jooma. Lõpuks läheb ta siiski oma julge-oleku-shefi juurde, paljastab kogu oma tegevuse ja läheb seepeale koju ja võtab mürki. Naine aga kaob jäljetult.

PROBLEEMID RAALIDEGA

Säpo (Säkerhetspolis) ütleb, et raalisüsteemide juures esineb suur probleem ja nimelt see, et teised inimesed, kes töötavad ettevõttes, mis tegeleb riiklike või muude saladustega, ei tea milliseid andmeid omab sama ettevõtte raaliekspert. Iga kord ei teata ka, et tal on suured võimalused saada informatsiooni ilma mingi kontrollita. Seega asju, mida ta õieti ei tohi teada.

Ettevõtetes, kus töötatakse riigikaitsele kuuluva materjaliga, on olemas julgeolekupersonal, kes on saladustest hästi teadlik ja kes pidevalt toonitab kõikidele töötajatele, et nad ei lobiseks liiga palju.

On aga olemas küllalt käitisi, mis töötavad tsiviilsektoris, kuid milledel võib olla vähemalt sama palju saladusi. Näiteks mitmesuguste konstruktsioonide kohta, mis sattudes võõrastesse kätesse võivad ettevõtet tohutult kahjustada ja koguni seda hukutada.

VABA JA LAHTINE ROOTSI ÜHISKOND

Rootsi ühiskond on teatavasti vaba ja lahtine, mistõttu agentidel nii idast kui läänest on siin suhteliselt lahe töötada. Mitmesuguste inimeste kaardistamine on lihtne ja samuti teatud kutsekategooriasse kuuluvate inimestega kontaktiloomine.

Pole õieti vaja muud tehagi kui minna kuhugi otsereklaamibüroosse, kust saab osta kõikide rootsi raaliekspertide nimekirja.

Säpo igatahes laseb käiku informatsioonikampaania, mis on suunatud ettevõtetele, kus kasutatakse „tundliku sisuga raale". Säpo enda raalisüsteem on kindel, mis tähendab seda, et sinna on samahästi kui võimatu sisse tungida. Nüüd tahetakse omade kogemuste najal õpetada ka teisi. (EPL/A).

Olümpiakomitee ajakirjas mälestati Jüri Lossmani

Los Angelese Pressiklubi korraldas rea vastuvõtte maailma ajakirjandusele olümpiamängude ajal. Neist suurim toimus 7. augusti õhtul Los Angelese Pressiklubi hoones, millest osa võtsid Rahvusvahelise Olümpiakomitee, kohaliku Olümpiakomitee ning Los Angelese linnanõukogu liikmed. Külaliste hulgas oli ka ameeriklastest sportlasi, kes olid võitnud medaleid olümpiamängude ajal, filmi- ja TV-tähti. .....

Pressiklubi avaras aias olid üles seatud parimate Los Angelese rahvusvaheliste restoranide lauad, kus pakuti oma toite. Saadaval olid ka prantsuse Tattinger shampanja ning mineraalvesi, euroopa õlu, kalifornia ja euroopa veinid. Kõike pakuti vabalt ning restoranide kokad oma kõrgetes mütsides valmistasid järjest uusi toite. Paljudel laudadel olid jääst ja võist valmistatud skulptuurid ning rikkalikud dekoratsioonid.

Pressiklubi suure saali laval toimus kirev kava, mille oli koostanud filminäitleja Richard Roundtree. Pressiklubi liikmetele anti nimesildiga pressiklubi märk rinda ning välismaa ajakirjanikud kandsid oma olümpiamängude kaarti rinnas.

Tänavad pressiklubi ümber olid suletud politsei poolt ning klubisse sai sisse ainult oma pressiklubi kaardi esitamisel.

Osavõtt oli suurearvuline, nende hulgas mitmeid ajalehtede toimetajaid. Pressiklubis oli ka võimaliige ja sai 4. koha Euroopa meistrivõistlustel 1939. aastal Leedus.

Pressiklubi oli võimalik saada ka ingliskeelset ukrainlaste olümpiamängudeks väljaantud ajalehte, kus on palju kirjutatud ka baltlastest.

lik saada maailma ajalehti ning mitmesugust kirjandust. Nii oli huvitav lugeda Olympic Review 84, mis välja antud Rahvusvahelise Olümpiakomitee poolt, 1984. aasta juunikuus. Väljaandes mälestatakse Jüri Lossmani (Eesti), kes suri 93-aastaselt. Öeldakse, et Jüri Lossman sai hõbemedali maratonijooksus 1920. aasta olümpiamängudel Antwerpenis. Edasi öeldakse, et tema oli esimene medalivõitja uuele Eesti Vabariigile, mis on nüüd üks Nõukogude Liidu riikidest. Edasi mälestatakse Maurice „Metz'a (Prantsusmaa), kes suri 74-aastaselt ja kes oli 19 korda rahvusvahelise võrkpallimeeskonna mängija aastate 1937 ja 1942 vahel. Tema oli Prantsuse võrkpallimeeskonna

öeldakse, et eestlasest Rahvusvahelise Olümpiakomitee liige J. Pukk suri 1942. aastal ja lätlasest Rahvusvahelise Olümpiakomitee liige J. Dikmanis sunniti lahkuma 1948. aastal.

Praegune Rahvusvahelise Olümpiakomitee juhatus koosneb järgmiselt: Juan Antonio Samaranch (Hispaania) president, Louis Guirandou-N'Diave (Elevandiluu Rannik) esimene abiesimees, Alexandru Siperco (Rumeenia) teine abipresident, Ashwini Kumar (India) kolmas abipresident, liikmed Virgilio de Leon (Panama), Prints Alexandre de Merode (Belgia), Julian K. Roosevelt (USA), Richard W. Pound (Kanada) ja major Sylvia de Magalhaes Padilha (Brasiilia).

Pressiklubi peo lõpul anti igale külalisele olümpiamängude kotis produkte, mis olid annetatud ameerika firmade polt. Vastuvõtust võtsid osa klubi liige Viivi Piirisild ja Avo Piirisild.

V.P.

Trammitööliste streik keelatakse.

Ontario parlament tuleb sel nädalal kokku ja võtab vastu seaduseelnõu, keelates Toronto Transit Commission töölistel streikimise paavsti külaskäigu ajal 14. septembril. Seaduseelnõu näeb ette, et seadusele vaatamata streikijaid võidakse karistada $1000 päevas, kuna ametiühingut karistatakse $10.000 päevas. Ametiühing on kahel korral vähese enamusega tagasi lükanud tööandja poolt pakkumise, kus on ettenähtud 5%-line palgatõus.

ÜRO-komisjonis kritiseeriti N. Liitu

ÜRO inimõiguste komisjoni 40. istungil esitas Erica-Irene Daes raporti psühhiaatria kuritarvitamise kohta N. Liidus ja Ida-Euroopas. Ta väitis, et kuritarvitamine on tabanud sadu inimesi, eeskätt neid, kes võitlevad inimõiguste ja vabaduse eest.

Debati ajal suunasid USA, Kanada ja Holland eriti terava kriitika N. Liidu vastu.

Komisjon otsustas Daes'i raporti avaldada ja seadis ametisse töögrupi, kelle ülesandeks jääb sulniste koostamine vaimselt haigete inimeste kaitseks. Töögrupp esitab oma rapordi ÜRO inimõiguste komisjoni 42. istungil.

Psühhiaatria kuritarvitamine on tabanud ka eestlasi. Näiteks viibis kirikuõpetaja Vello Salum pikemat aega vaimuhaiglas pärast avameelset jutlust. Ka Jüri Kukk viidi ajutiselt vaimuhaiglasse.

EPL

ALGAS UUE EESTI KONDOMIINIUM KORTERIMAJA EHITAMINE
Ehitus saab valmis MÄRTSIS 1985
ÕHUJAHUTUS, PUHTUS, PRIVAATSUS, JULGEOLEK, EMAKEEL ja MURETU ELU
Veel saadaval mõned korterid:
Ainulaadne kondomiiniumkorteri hind ($88 — 90 sq.ft.)
Ruumikad korterid (1020—1075 sq. ft.)
Päikesepaistelised ja mugavad
ASUKOHALT: liiklusele hästi kättesaadavad
Helistage: G. E. Laikve või Ö. V. Laikve, Tel. 444-6405, 444-2897
101 Cassandra Blvd., Don Mills, M3A 1T1

Reis Alaskasse ja Läänerannikule Eesti Päevadele

Kalju Jõgi organiseerimisel on käigus eeltööd 33-päevaseks ringreisiks läbi Kanada, Alaska ja põhjapoolsete USA osariikide. Reis toimub 47-istmelises õhujahutusega bussis „Fettes Tours and Travels" firma kaudu. Sama firma kaudu toimus ka 1983. aastal 24-päevane reis Läänerannikule Eesti Päevadele ja tänavune 7-päevane reis ESTO külalistele Kanada tutvustamiseks.

Väljasõit Torontost on 10. juunil niga Dawson City's, sissepääs 1985, tagasi jõutakse 12. juulil. „Frantic Follies'i" ja „Gaslight Follies'i" külastamisel, sissepääs Butchart Garden'i ja Space Needle torni Seattle'is, külastuskäigud Mount Rushmore, Wichell Corh Palace ja Boys Town vaatlemiseks. Hinna sisse on arvestatud kohvrite vedu hotellides.

Teel läbitakse palju ilusaid kohti ja vaatamisväärsusi, milledest juba nimetatud. Sellest kõigest räägime pikemalt eeloleval ühisel kokkusaamisel, mis toimub peale eelregistreerimist septembri lõpul. Samal ajal on kohal ka firma omanik, kes vastu võtab sissemakse ja müüb reisikindlustust.

Pika reisi tõttu jäetakse 2—3 kohta tühjaks, sellega on ruumi ainult 44-le reisijale.

Huvitav on märkida, et mitmed eelmise reisi kaasateinud soovivad ka seekord ühineda. Kuna XVII Läänerannikule Eesti Päevade motoks on „Me tuleme tuhandest tuulest", siis sobib see väga hästi ka eeloleva pikema ringreisi nimeks. Eelregistreerimisel loodakse järjekord ja kutsed saadetakse välja niipea kui selgub, et reis teostub. Registreerida aadressil: Kalju Jõgi, 55 Duggan Avenue, Toronto, Ontario M4V 1Y1 või telefonil (416) 487-2094.

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
★ 31 aastat tööpraktikat ★
Tel. 533-9334

MÜÜA KASEKÄSNA
Andy,
tel. (416) 259-6892